

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΣΥΛΛΟΓΕΣ

ΑΠΟΨΕΙΣ

κοπούν οι αγωγοί.

Γιατί όμως;

Πλημμελής κατασκευή ή συντήρηση;

Αυτό το ξέρουν, μόνο οι φτωχοί οργανισμοί μας Ο.Τ.Ε. και Δ.Ε.Η.

Τους το γράφουμε γι' άλλη μια φορά, για να το προσέξουν. Το Ζαγόρι είναι ορεινή περιοχή και θέλει προσοχή η συντήρηση των δικτύων τους..

Έχει κι η υπομονή κάπου σύνορα.

Ξέρετε τι λένε εδώ επάνω, για τις ζημιές αυτές;

— Βρέχει στα Γιάννινα;

— Πάει το τηλέφωνο και το φως!

Τους τιμάει τους Οργανισμούς αυτούς η γνώμη αυτή των αγροτών;

«ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟ ΜΕΛΛΟΝ»:

ΠΕΝΗΝΤΑ ΧΡΟΝΙΑ

Η εφημερίδα «Ηπειρωτικό Μέλλον» συμπλήρωσε πενήντα χρόνια κυκλοφορίας, πέντε δεκαετίες στον αγώνα για το καλό του Ηπειρωτικού χώρου. Ο ιδρυτής και εκδότης του Αθανάσιος Γκογκώνης, ένθερμος πατριώτης, δε σταμάτησε να αγωνίζεται για την Ήπειρο σήμερα επάξια συνεχίζει το έργο του η κόρη του Ελένη.

Στην εφημερίδα που αγκαλιάζει τους πόθους και τα όραματά της Ηπείρου μας της ευχόμεθα απρόσκοπτη συνέχιση.

Το Ζαγόρι μας

με «παραεμβατισμούς».

Ειδικότερα: θεωρώντας το Ζαγόρι μια ξεχωριστή περιοχή κάνουμε την παρακάτω πρόταση.

Α) Συγκέντρωση και έκθεση στο κοινοτικό κατάστημα, στο σχολείο ή αλλού φωτογραφικού υλικού, σχεδίων και ζωγραφικών πινάκων με λαογραφικό περιεχόμενο.

Β) Συλλογή και έκθεση λαογραφικού υλικού (οικιακά σκεύη, εργαλεία της δουλειάς και αγροτικών εργασιών, επιπλά εποχής, ενδυμασίες, υφαντά, κεντήματα, θρησκευτικές εικόνες, υλικά κατασκευής και διάκοσμου των σπιτιών κ.ά), σε ειδικό χώρο.

Για την ολοκλήρωση της προσπάθειας χρειάζεται η εξεύρεση χρηματικού ποσού για την προμήθεια εκθετηρίων ώστε η έκθεση να πάρει τον χαρακτήρα Μουσείου, με σωστή ταξινόμηση, περιγραφή, έκδοση κατατοπιστικού οδηγού και ειδικά μέτρα ασφαλείας.

Γ) Ίδρυση Μουσείων ευρύτερης περιοχής οργανωμένα με ειδικευμένο προσωπικό και πάγια οικονομική επιχορήγηση. Σαν παράδειγμα αναφέρουμε το υπό ίδρυση Λαζαρίδειο Λαογραφικό Ίδρυμα. Προτείνουμε την ίδρυση Μουσείου Εκκλησιαστικών Θησαυρών Ζαγορίου.

Ας ελπίσουμε ότι η ευχή μας θα πραγματοποιηθεί σύντομα και το Ζαγόρι θα αποκτήσει και ζωντανή την εικόνα της πλούσιας παράδοσής μας γιατί πιστεύουμε ότι όταν υπάρχει θέληση και έφεση για εργασία, η δημιουργία ενός λαογραφικού σταθμού δεν είναι δύσκολη ακόμα και στα καμμένα μας χωριά.

ΤΑ ΣΤΗΘΑΙΑ
ΣΤΟ «ΡΟΝΤΟΒΑΝΙ»

Στο δρόμο που πάει κατά το Κεντρικό Ζαγόρι, στο «Ροντοβάνι» όπως το λέμε, πέρα δώθε, στα πεταχτά, εδώ και χρόνια, έχουν τοποθετήσει μεταλλικά στηθαία με πρόχειρη κατασκευή. Γράψαμε και ξανα-

γράψαμε πως είναι ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΗ η τοποθέτηση κι άλλων στηθαίων, γιατί η κίνηση τροχοφόρων, για το ΖΑΓΟΡΙ, είναι αρκετά μεγάλη και πολλοί ξένοι τουρίστες μα και οι κάτοικοι φοβούνται τρομερά τη διαδρομή και διατυπώνουν την παράκληση, όχι για πρώτη φορά, να τοποθετηθούν απ' τα Δημόσια έργα της Νομαρχίας, κι άλλα στηθαία και κολωνάκια, για να αισθάνονται άνετα, ιδίως στην κάθοδο όλοι κι ακόμα ν' αποφευχθούν ατυχήματα. Η ζωή των κατοίκων εδώ επάνω και των περαστικών από το Ροντοβάνι, δεν είναι πιο φτηνή απ' τη ζωή στον κάμπο, που ο δρόμος είναι γεμάτος στηθαία και τσιμεντένια κολωνάκια.

Έχει κι εδώ ο κόσμος απαιτήσεις και τις φωνάζει, γι αυτό προσέξτε τον, ακούστε τον και φροντίστε τον κ.κ. Αρμόδιοι. Θάναι άδικο και τούτο το σχόλιο ν' αποδειχθεί «φωνή βοώντος εν τη ερήμω».

ΓΙΑ ΤΟΝ ΟΤΕ ΚΑΙ ΤΗ ΔΕΗ

Και οι δύο δυσκόλεψαν το Ζαγόρι, τον περασμένο Δεκέμβρη, με τις κακοκαιρίες του. Κι έμεναν τα χωριά μερικές μέρες, χωρίς φως και τηλέφωνο. Κι ένα σωρό ψυγεία και σε σπίτια κι επαγγελματικά, με τρόφιμα που κινδύνευαν να αλλοιωθούν. Και γλύττωσαν μόνο, γιατί ήταν πεσμένη η θερμοκρασία.

Κι η ζημιά έγινε χωρίς να

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

ΠΡΩΤΕΣ ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

ΓΙΑ ΤΟ ΗΡΩΟ ΤΗΣ ΖΑΓΟΡΙΣΙΑΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΤΟΥ 40

ΚΟΝΤΟΚΑΛΗΣ ΜΙΧΑΗΛ 5.000
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΑΚΡΥΝΟΣ (F. LANGE) Μάρκα 250
(Ιάτρης του Ζαγορίου)

• Οι εισφορές για το ηρώο εκπίπτουν από το φόρο εισοδήματος

Τα τελευταία χρόνια, κάπως καθυστερημένα βέβαια, παρατηρείται έξαρση στη δημιουργία πολιτιστικών και λαογραφικών συλλογών.

Οι κάτοικοι των αστικών κέντρων, απόμακροί από τα χωριά τους, νοιώθουν έντονα την έλλειψη της γενέθλιας γης κι έχοντας τον κίνδυνο να ξεκοπούν εντελώς, προσπαθούν μεσ' από την ίδρυση τέτοιων φορέων να διατηρήσουν τη σύνδεσή τους. Απ' την άλλη, οι κάτοικοι των χωριών βλέπουν πως μέσα απ' τη συλλογική δουλειά μπορούν να διατηρήσουν και να συνεχίσουν την πολιτιστική τους παράδοση.

Απ' τους πολιτιστικούς συλλόγους άλλοι είναι ζωντανοί κι άλλοι αδρανούν κι αυτό εξαρτιέται απ' τη ζωντάνια ή μη των μελών του Δ. Συμβουλίου τους.

Από τα πρώτα ενδιαφέροντα ενός πολιτιστικού φορέα πρέπει να είναι η συγκέντρωση λαογραφικού υλικού πριν χαθούν ή ξεπουληθούν στους διάφορους επιτηδείς.

Η δουλειά αυτή χρειάζεται προσοχή και μεράκι για να γίνει στη σωστή κατεύθυνση. Αυτό είναι ίσως και το πιο δύσκολο.

Απαιτείται από το Υπουργείο Πολιτισμού, που είναι ο πιο αρμόδιος φορέας, να ενδιαφερθεί σοβαρά για ηθική ενίσχυση και καθοδηγητική βοήθεια.

Επιβάλεται λοιπόν::

- 1) Να συνταχθεί οδηγός συλλογής, έκθεσης και συντήρησης του λαογραφικού υλικού.
- 2) Να προσληφθούν ειδικοί επιστήμονες με εθνογραφικές σπουδές που θα αναλάβουν να επιβλέπουν και να βοηθούν κάθε σοβαρή προσπάθεια κατά μεγάλα γεωγραφικά διαμερίσματα, και
- 3) Να χορηγείται οικονομική ενίσχυση ανάλογα με τη συλλογική προσπάθεια και το έργο του πολιτιστικού φορέα.

Οι χορηγήσεις που θα δίδονται να υπόκεινται σε δημοκρατικό έλεγχο και να μην χορηγούνται, όπως μέχρι σήμερα,

Ο δρόμος του οικισμού Βίκος

Το Κοινοτικό Συμβούλιο Αρίστης πήρε την παρακάτω υπ' αριθ. 40/83 απόφαση, ο δε πρόεδρος του κ. Ι. Ζήσης έστειλε σχετική επιστολή και στο Νομαρχιακό Συμβούλιο Ιωαννίνων που δημοσιεύουμε:

Απόσπασμα

Από το πρακτικό της με αριθμ. 16/19-12-1983 συνεδριάσεως του Κοινοτικού Συμβουλίου Αρίστης

Αποφασίζει:

Εκφράζοντας και την αγανάκτηση των κατοίκων διαμαρτύρεται εντονότατα για τη μη συμπερίληψη της κατασκευής του δρόμου Αρίστης Βίκου εκ μέρους του Νομαρχιακού Συμβουλίου στο αναπτυξιακό πρόγραμμα έτους 1984, πιστεύει δε ότι η ολοκλήρωση της κατασκευής του θα εξυπηρετήσει τόσο τους κατοίκους του Συνοικισμού όσο και την ανάπτυξη του τουρισμού.

Είναι αδιανόητο, απαράδεκτο για λίγα χιλιόμετρα δρόμου να μην μπορούν οι επισκέπτες Έλληνες και Αλλοδαποί να επισκευθούν την Χαράδρα του Βίκου που τόσο πολύ προβάλει: εκ μέρους του κράτους σαν ένα από τα πιο όμορφα μέρη της Ελλάδας. Και εκάλεσε το Συμβούλιο να αποφασίσει σχετικά. Το Συμβούλιο μετά από διαλογική συζήτηση, αφού έλαβε υπόψη και τις διαστάσεις του άρθρου του:

Ζητά από κάθε αρμόδιο, κύριο Νομάρχη, Υπηρεσία Προγραμματισμού, Νομαρχιακό Συμβούλιο να αναθεωθήσουν την άδικη απόφαση του και να συμπεριλάβουν την κατασκευή του δρόμου στο πρόγραμμα έτους 1984.

Ζητά την συμπαράσταση όλων των φορέων που πιστεύουν στην αναγκαιότητα της κατασκευής του έργου, Συλλόγων, Ενώσεων, Τύπου κλπ. Θεωρεί απαράδεκτο το να χρηματοδοτούνται έργα πολλών εκατομμυρίων για εσωτερικές οδοποιΐες σε ορισμένες Κοινότητες για Πολιτιστικά Κέντρα, για διανομείς και διαπλάτυνσεις πλατειών, για κατασκευή διπλών νδρόμων (περίπτωση δρόμου Καλακίου προς Κάτω Πεδιάδα) και να απορρίπτονται την κατασκευή δρόμου λίγων χιλιομέτρων χαρακτηρίζοντάς τον ως έργο δευτερευούσης σημασίας που η πολλαπλή χρησιμοποίησή του είναι αποδεκτή.

Καλούμε τους αρμόδιους κρατικούς φορείς να επισκευθούν την Κοινότητά μας για να διαπιστώσουν την αναγκαιότητα ή όχι της κατασκευής του έργου και ανάλογα να πάρουν θέση.

Ο Πρόεδρος
ΙΩΑΝΝΗΣ ΖΗΣΗΣ

Τα Μέλη

Α. Γάρος, Ε. Ζωΐη, Γ. Αωαννίδης,
Σ. Κλούμπας, Ι. Μχαήλ, Ε. Λογοθέτης, Μ. Χατζηγιάννης

Η ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Κύριοι:

Επιτρέψτε μου να σας θέσω μερικά ερωτήματα και να δατυπώσω

μερικές απορίες μου πάνω στο αναπτυξιακό πρόγραμμα που Νομού για το έτος 1984 που αποφασίστηκε και εκφωνήσατε κατά τη συνεδρίαση της 10ης Δεκεμβρίου.

Πρέπει να γνωρίζετε από υπομνήματα τόσο προς τη Νομαρχία όσο και στον τύπο ότι ένα κομμάτι δρόμος πέντε περίπου χλμ. που οδηγεί από την Κοινότητα Αρίστης στο Συνοικισμό Βίκο βρίσκεται αν και ξεκίνησε η διάνοξη του πριν εκκοσπέντε χρόνια στα κακά του χάλια.

Πρέπει να γνωρίζετε ότι ο δρόμος αυτός είναι ζωτικής ανάγκης για τους πενήντα πέντε κατοίκους του Συνοικισμού (οι πριάντα πέντε νέοι) ασχολούμενοι με την κτηνοτροφία (1.902 ζώα δηλωμένα στην Κοινότητα).

Πρέπει να γνωρίζετε ότι το κράτος ενδιαφέρεται να κρατηθούν οι κάτοικοι και προπαντός οι νέοι στα χωριά τους, να αναπτυχθεί η κτηνοτροφία, πληρώνει επιδοτήσεις, επιχορηγείται από την Ε.Ο.Κ. ακριβώς για αυτό το σκοπό, και εσείς κύριοι δεν εγκρίνετε την πίστωση για την αποπεράτωση της κατασκευής του δρόμου με το ατσολογκό της «δευτερευούσης σημασίας».

Γνωρίζετε ακόμα ότι ο δρόμος αυτός οδηγεί στη Χαράδρα του Βίκου (μοναδική προσπάθεια για την είσοδο στη Χαράδρα) και μόνο για αυτό το λόγο θάπρεπε να προταθεί, γιατί πως είναι δυνατόν το κράτος να διαφημίζει με όλα τα μέσα και δι' όλων των φορέων του το Βίκο σαν ένα από τα αξιολογότερα φυσικά τοπία της πατρίδας μας και εσείς κύριοι να το θεωρείτε δευτερευούσης σημασίας;

Πιστεύετε πως είναι αναγκαίστες οι κατασκευές εσωτερικών οδοποιΐας διαμορφώσεις πλατειών και κατασκευής Πολιτιστικών Κέντρων από την ολοκλήρωση της κατασκευής του δρόμου των πέντε χλμ; Και τέλος επισκευθίκε κανείς σας να δη με τα μάτια του αν αξίζει τον κόπο ή όχι η αποπεράτωση του δρόμου; Αμφιβάλλω.

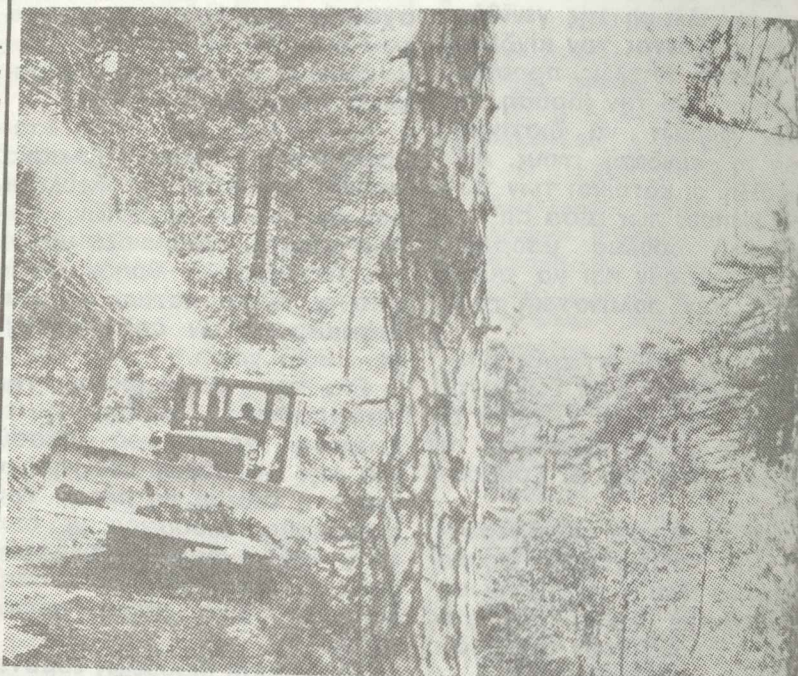
Δε θάπρεπε κύριοι οι προτάσεις για την αξιολόγηση των υπό κατασκευή έργων να γίνουν από την Τ.Ε.Δ.Κ. ύστερα από το Συνέδρό της; Βάσε: ποιών προτάσεων καταρτίσατε πρόγραμμα.

Κύριοι, σαν Πρόεδρος της Κοινότητάς σας γνωρίζω ότι οι κάτοικοι της Κοινότητας και προπαντός του Συνοικισμού είναι ανάστατοι και αγωνιστικοί.

Έχουν απόλυτα δίκαιο. Η άρνησή σας να μη συμπεριληφθεί η κατασκευή του δρόμου στο πρόγραμμα έτους 1984, βοηθάει στο ξεκλήρισμα ενός ζωντανού χωριού αλλά και την αξιοπρέπεια του κράτους υποβαθμίζει όταν οι επισκέπτες για το δρομό (χιλ.άδες το χρόνο) αναγκάζονται να γυρίσουν πίσω. Τ: να σκέπτοντε άραγε για τους υπεύθυνους αυτού του τόπου. Τους καλούμε να μας επισκευθούν για να μας

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ 1ης MOMA ΣΤΗΝ ΟΔΟΠΟΙΪΑ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Το έργο μερικών υπηρεσιών σε υποχρεώνει να ξεχνάς τις μεμψιμοιρίες για τον τρόπο οργάνωσης και εκτέλεσης της όποιας εργασίας από νεοέλληνες και ειδικότερα από το κράτος αυτό το «δοχείο» όλων των απωθημένων μας! Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση του έργου που επέτελεσε και εξακολουθεί στο Ζαγόρι η 1η MOMA και η εφημερίδα μας αισθάνεται: χρέος της να το φέρει στη δημοσιότητα. Κατά καιρούς έχουμε καταγγείλει και μάλιστα έντονα, διάφορες κακοκατασκευές, παραλείψεις και προχειρότητες εργολά-

Προωθητήρας της MOMA στο δρόμο Φλαμπουραρίου

βων στους δρόμους της περιοχής μας, δίκαιο είναι να δώσουμε τώρα και τον έπαινο εκεί που τον αξίζουν. Πέρα όμως από τις μεγάλες, σε έκταση διανομείς, (και όλοι γνωρίζουν το περῶδες του Ζαγοριού), σκυροστρώσεις, τεχνικά ασφαλτικά κλπ, έργα που μέρος τους μνημονεύουμε παρακάτω, κατά καιρούς βοήθησε και στην κατασκευή μικρών κοινοτικών έργων, όσο βέβαια τα επέτρεπαν οι υπηρεσιακές συνθήκες και ο προγραμματισμός άλλων εργασιών της. Έτσι δεν ακούστηκε παράπονο για απροθυμία αυτής της υπηρεσίας. Να, λοιπόν, που ο λαός μας ξέρει να εκτιμά και να αποδίδει ανάλογα επαίνους ή ψόγους. Και είναι να μην επαινεί κανείς τον κατάλογο έργων που ακολουθεί:

1) 19 χλμ. - Ασπράγγελο: (δ.απλάτυνση και μέρος των ασφαλτικών).

2) Καλιτάκι - Ελαφότοπος (δ.απλάτνση).

3) Βίτσα - Μονοδέντρι - Οξιά - άνοιξη, τεχν. έργα, οδοποιΐες, ασφαλτικά).

4) Καραύες - Νεγράδες (διάνοξη Τ.Ε., Ο/Δ, ασφαλτικά).

5) Ελαφότοπος - Κάτω Πεδιάδα (ασφαλτικά).

6) Γεφ. Κόκκορη - Σκαμνίλι (δ.απλάτνση, Τ.Ε., Ο/Δ, ασφαλτικά).

7) Αγ. Αθανάσιος - Ελάτη - Δάφνη - Καλουτά - Μελισσάδες (δ.απλάτνση).

8) Κήποι: - Νεγράδες - Φραγκιάς - Λεπτοκαρυά (διάνοξη, Τ.Ε., ασφαλτικά).

9) Στούπενα - Δικορφο (διάνοξη, Τ.Ε.).

10) Μεσοβούν: - Αρίστη - Πάπινα (διάνοξη, Τ.Ε., Ο/Δ, ασφαλτικά).

ΑΛΕΣ ΓΙΟΡΤΕΣ ΤΟΥ ΓΕΝΑΡΗ

Την άλλη μέρα από τα Φώτα (7 Γενάρη), που γιορτάζεται ή μνήμη του 'Αϊ-Γιάννη του Προδρόμου, ήταν συνήθεια άλλοι φορά να γίνεται ύστερα από τη λειτουργία περιφορά στο χωριό όλων των κατοίκων κρατώντας ο καθένας στα χέρια του από μια φορητή εικόνα από κείνες που είναι στην έκκλησία. Το έθιμο αυτό το έφτασα και εγώ στα παιδικά μου χρόνια. Αργότερα όμως εγκαταλείφθηκε. Γιατί γίνονταν αυτή η περιφορά δεν μπόρεσα να εξακριβώσω. Όσοι γέροντες ρωτήθηκαν, απάντησαν ιστερόετυπα: «Έτσι θρέθηκε ή συνήθεια από τα παλιά χρόνια».

Στις 17 Γενάρη γιορτάζει ή έκκλησία μας τη μνήμη του 'Αγίου 'Αντωνίου. Στο χωριό επικρατεί ή αντίληψη πως αυτή ή μέρα αποτελεί το μισοκαίριασμα του χειμῶνα και πως αυτή την εποχή ο χειμῶνας και ή κακοκαιρία βρίσκεται στο ζενίθ. Γι' αυτό λένε και το δίστιχο:

«Μπρός - πίσω τ' 'Αντωνίου,

ή καρδιά του χειμωνιού».

Κατά την ίδια ήμερομ. (17 Γενάρη), καθώς ξέρουμε γιορτάζεται και ή μνήμη του 'Αϊ - Γιώργη από τα Γιάννινα, που χαρακτηριστικά λέγεται και «Φουστανελάς». Για τη γιορτή αυτή πρέπει να σημειωθεί τα έξης: Κάποια γυναίκα Κουκουλιώτισσα, που την έλεγαν Κούλα Παπατζούλα, είδε κατά τον περασμένο αιώνα κάποιο όνειρο σχετικά με τον 'Αϊ - Γιώργη το Γιαννιώτη. Αυτή τότε παράγγειλε σε κάποιον ζωγράφο και της έφκιασε μία εικόνα του 'Αγίου και την είχε σε ξεχωριστό δωμάτιο του σπιτιού της, μπροστά στην οποία έκανε «άκοιμητη» την καντήλα του. Κατά την ήμερα δε της μνήμης του πήγαινε την εικόνα αυτήν στην έκκλησία και ύστερα από τη λειτουργία την έφερνε πάλι στο σπίτι της, όπου και δέχονταν τις επισκέψεις όλου του χωριού και γίνονταν σ' αυτό και μεγάλη παράκληση. Παραδέχονταν πως ή εικόνα αυτή ήταν θαυματουργή. Όταν ήταν κανένας θανάτος ή αρρώστιας την έφερναν κοντά του και θεραπεύονταν. Όταν ή μακαρίτισσα ή Κούλα Παπατζούλα ιστις άρχες του αιώνα μας πήγε στη Ρουμανία, όπου και πέθανε, άφησε την εικόνα στο Σταύρο Γατσούλα, απ' αυτόν περιήλθε στο μακαρίτη Γιαννάκη Τολίδη, ο οποίος και την άφιέρωσε στην Έκκλησία του χωριού μας όπου και θρίσκεται σήμερα.

Στις 20 Γενάρη ή έκκλησία μας γιορτάζει τη μνήμη του 'Αγίου Εύθυμίου. Στο χωριό λένε, ότι αυτήν την ήμερα πρέπει να κρατήσει κανένας άργία, να μη δουλέψει αυτή τη μέρα, γιατί ο 'Άγιος Εύθύμιος που είναι ζωγραφισμένος στην έκκλησία μας με πολύ μακριά γενειάδα, είναι θαυματουργός. Σαν τέτοιο θαύμα δε, ανάμεσα στα άλλα που οι γυναίκες αναφέρουν είναι και το ότι, όταν τον κατηγόρησαν, ότι ήταν σπανός (χωρίς γένεια), αὐτουνοῦ τοῦ κακοφάνηκε και είπε θαυμάσια: «Εγώ σπανός!» και έπιασε το πηγούνι του. 'Αμέσως τότε φύτρωσαν μακριὰ γένεια που έφτακαν ως τη μνήμη του. Γι' αυτό δε και τον έχουν ζωγραφισμένον στην έκκλησία με πολύ μακριά γενειάδα.

Στις 30 Γενάρη, τη γιορτή των Τριῶν 'Ιεραρχῶν, συνήθιζαν να τη θεωρούν όχι μονάχα γιορτή των ειεργετῶν του χωριού, αλλά και γιορτή των γραμμάτων. Κατά τη γιορτή αυτή, θυμούμαι, ο δάσκαλος του χωριού και ποτέ ή δασκάλα (στα χρόνια της Τουρκοκρατίας ήταν και Παρθεναγωγείο στο χωριό) έθγαζε το σχετικό λόγο από τον 'Αμβώνα της έκκλησίας.

«ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΕΘΙΜΑ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΜΗΝΕΣ»

ΚΩΣΤΑ Π. ΚΟΥΚΟΥΛΗ

Σχετικά με τις άμπελουργικές εργασίες, ο Γενάρης θεωρούνταν ο πιό κατάλληλος μήνας για το κλάδεμα των άμπελιῶν και γι' αυτό παράμεινε να λέγονται αυτά τα λόγια: «Γενάρη μήνα κλάδευε, φεγγάρι μην κοιτάζει».

Ο ΦΛΕΒΑΡΗΣ ΜΗΝΑΣ

Την 1η Φλεβάρη ή έκκλησία μας γιορτάζει τη μνήμη του 'Αγίου Τρύφωνα. Κατά την ήμερα αυτή συνήθιζεται στο χωριό να το έχουν άργία και ιδιαίτερα δέν πρέπει αυτή την ήμερα να έκτελουν κλαδευτικές εργασίες σ' άμπελια κ.λ.π. Πρέπει λοιπόν αυτή τη μέρα να την «κρατάνε» για γιορτή. Για το ζήτημα αυτό σέρνεται στα στόματα των γυναικῶν ή έξης παράδοση: «Κάποιος μία φορά πήρε το κλαδευτήρι του και πήγε στο άμπέλι του για να το κλαδέψει αυτή τη μέρα, δηλ. 1η Φλεβάρη. Έκει του παρουσιάστηκε ένας άνθρωπος και άρχισε να τον κουβεντιάζει. Κουβεντιάζοντας τον ρώτησε πως κλάδευε το άμπέλι, γιατί καμώθηκε πως δέν ήξερε. Ο άμπελουργός τον πίστεψε και θέλησε να του δείξει τον τρόπο, που κλάδευε το άμπέλι του. 'Αλλά με τη σχετική χειρονομία και κίνηση που έκανε με το κλαδευτήρι μπροστά στο πρόσωπό του, έκοψε τη μύτη του. Ο ξένος τότε έγινε άφαντος. Αυτός ο ξένος ήταν ο 'Άγιος Τρύφωνας. Έτσι τιμωρήθηκε ο άμπελουργός, γιατί δέν κράτησε άργία αυτή τη μέρα, αλλά πήγε να κλαδέψει το άμπέλι του».

Ακόμα την 1η Φλεβάρη παραδέχονται, ότι δέν επιτρέπεται να πλύνει κανένας ξύλινο αντικείμενο του σπιτιού απ' αυτά που χρησιμοποιούνται για το ζύωμα του ψωμιού (σκαφίδα, πλαστήρι, καρβελά, πινακοτές κ.λ.π.). 'Αμα κάνουν αυτό το πράγμα, τότε κόβουν τα ποντίκια το σιτάρι που είναι στο σπίτι.

Στις 2 Φλεβάρη γιορτάζεται ή 'Υπαπαντή του Χριστού. Για τη γιορτή της 'Υπαπαντής παραδέχονται πως είναι πολύ μεγάλη («θαρεία») γιορτή. Δέν επιτρέπεται να δουλέψει κανένας. Γι' αυτό και λένε: «Τς Παπατῆς κι τα γουμάρια σκόλ». Πιστεύουν στο χωριό πως είναι πολύ καλό πράγμα να ρίξει βροχή αυτή τη μέρα. Θά κάνει καλό στην παραγωγή. Αυτή τη μέρα συνήθιζον να λένε το παρακάτω δίστιχο για δυο οικογένειες από το χωριό μας, πολύ παλιές θέβαια, (Σκόκα και Μπαντόκα) που έπαθαν κάποτε μεγάλη συμφορά, γιατί δέν έβρεξε της 'Υπαπαντής:

«Τς Παπατῆς δέν έβριζε, Σκόκου και Μπαντόκου, τι κακό επάθιταν, Σκόκου και Μπαντόκου».

Ο Φλεβάρης λέγεται «Κουτσοφλέβαρος», έπειδη έχει λιγότερες μέρες από τους άλλους μήνες.

Για τα χιόνια που πέφτουν το Φλεβάρη λένε:

«Όσο κι' αν Φλεβαρίσ' πάλι αν(οι)ξ' θά μωρίσ'»

Μά λένε όμως και το αντίθετο:

«Μά αν καν' κι κακίωσ', μέσ' το χιόν' θά μῶς χῶσ'».

Έπειδη όμως οι μέρες του Φλεβάρη αρχίζουν και μεγαλώνουν και αν πέσει κάποτε χιόνι, λιώνει αυτό γρήγορα, γιατί μέχρι το μεσημέρι κάποτε θγαίνει και έλιος λένε και τοῦτο:

«Ός του γιόμα του ψουφάει κι' ως του θράδ' του ζουκουπάει».

Ο ΜΑΡΤΗΣ ΜΗΝΑΣ

Την πρώτη μέρα του Μάρτη, την «Πρωτομαρτιά» όπως τη λένε, όλα τα αγόρια και τα κορίτσια έχουν τη συνήθεια να φορούν στα χέρια τους και στο λαιμό τὰ «Μαρτίτσια». Τὰ «Μαρτίτσια» γίνονται από νήματα (γνέματα) μάλλινα κατά κύριο λόγο, που νάχουν χρώμα άσπρο και κόκκινο. Τὰ γνέματα αυτά στρίφονται μαζί, ώστε ν' ανταμωθούν και ν' αποτελέσουν νήμα χοντρότερο (διπλό), αλλά παρδαλό, δηλαδή άσπροκόκκινο.

Μ' αυτό κατόπι δένουν στα χέρια τους σά θραχιόλι ένα κομμάτι, καθώς και στο λαιμό τους σάν περιλαίμιο. Πολλά παιδιά ή κορίτσια δέ θάζουν «Μαρτίτσια» στο λαιμό, παρά μονάχα στ άχέρια. Φορούν τὰ «Μαρτίτσια», γιατί παραδέχονται πώς αυτά θά τους προστατέψουν τὰ χέρια και τὸ πρόσωπο από τὸ μαύρισμα που μπορεί νά τους κάνει ὁ καυτερός ήλιος τοῦ Μάρτη. Τὰ «Μαρτίτσια» τὰ κρατούν ἔτσι δεμένα στο λαιμό και στα χέρια ως τις 9 Μάρτη, δηλαδή ως αὐτή τή μέρα που γιορτάζουν τή μνήμη τῶν Ἁγίων Σαράντα. Τότε τὰ θγάζουν και τὰ κρεμούν σ' ένα κλωνάρι από κρανιά για νάβρουν τὰ χελιδόνια νά τὰ πάρουν με τὸ ράμφος τους και νά στράψουν μ' αὐτὰ τή φωλιά τους, όπου θά γεννήσουν τ' αὐγά τους.

Καθὸς σημειώθηκε παραπάνω, στις 9 Μάρτη γιορτάζεται ἡ μνήμη τῶν Ἁγίων Σαράντα. Ἡ μέρα αὐτή θεωρεῖται σάν μέρα τῆς ἐλεημοσύνης. Γι' αὐτὸ και συνηθίζουν νά λένε τὸ ἑξῆς μικρὸ χαρακτηριστικὸ δίστιχο:

«Σαράντα φάει, σαράντα πιεῖ,
σαράντα κάνει για τὴν ψυχή».

Τὴν ἡμέρα αὐτή (9 Μάρτη) θεωροῦν τὸν πιὸ κατὰλληλο καιρὸ για νά σπέρνονται οἱ ἱσπόροι από τὰ λουλούδια και τὰ λαχανικά. Μάλιστα παραδέχονται πὼς τὰ φυτὰ ἀρχίζουν ἀπ' αὐτὴ τή μέρα νά ἀναπτύσσονται και νά λένε μεταξύ τους χαρακτηριστικά αὐτὰ τὰ λόγια:

— «Ἐχε γειά ριζούλα.
— Στὸ καλὸ κορφοῦλα!»

Παραδέχονται πὼς αὐτὴ τή μέρα ἀρχίζει ἡ ἀνοιξη και κατὰ συνέπεια ἡ ἀνάπτυξη τοῦ φυτικού κόσμου.

Κατὰ τις πρώτες αὐτὲς μέρες τοῦ Μαρτιοῦ καταβάλλεται προσοχή νά μὴν ἰδεῖ κανένας στ ὄχωριὸ τὸ πρῶτὸ τὰ χελιδόνια για πρώτη φορά που θά ἔβρουν αὐτὴ τή χρονιά στο χωριὸ καὶ τῦχει αὐτὸς τὸ νά εἶναι νηστικός. Πρέπει πρὶν θγεῖ ἀπὸ τὸ σπίτι του και μόλις ξυπνήσει ἀπὸ τὸν ὕπνο νά θάλει μιὰ χαψιά ψωμί στο στόμα του νά μὴν τῦχει και δεῖ τὰ χελιδόνια νηστικός, ὅποτε θά τὸν «τακίσουν». Τὸ ἴδιο γίνεται σὲ κάμποσες μέρες και με τὸ λάλημα τοῦ κούκου, ἢ και με τὸ νά ἰδεῖ κανένας κλωσσαριά στο χωριὸ για πρώτη φορά. Τὸ ἴδιο και για τὸ ἄκουσμα τοῦ ντουμπουλίσματος. Ὅταν κανένας δὲν «τακίσει» τὰ παραπάνω (χελιδόνια, κούκο, κλωσσαριά και ντουμπουλίστα), ἀλλὰ τσακιστεῖ ἀπ' αὐτὰ, θάχει κατὰ τή διάρκεια τοῦ καλοκαιριοῦ μερικὲς δυσάρεστες συνέπειες, ὅπως, δταν θαραίει τὸ γάλα στη ντουμπουλίστα (ντουμπουλίζει) δέ θά χωρίζεται εὐκόλα τὸ βούτυρο ἀπὸ τὸ γάλα, δέ θά πῆξει τὸ γιαούρτι και τὸ τυρὶ κ.λ.π.

Προσέχουν ἀκόμα νά μὴν ἀκούσει κανένας νηστικός για πρώτη φορά τὸ τραγούδι τῆς Τουρτούρας (τρυγόνας). Πρέπει και αὐτὴν νά πῇ «τακίσει», γιατί ἂν «τακιστεῖ» ἀπ' τὴν τουρτούρα, θά γίνονται κατὰ τή διάρκεια τοῦ καλοκαιριοῦ πολλὰ κουτσουμπολιά σὲ θάρος του.

Ἀπὸ τὴν παραμονὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἔχουν συνήθεια τὰ παιδιά τοῦ χωριοῦ νά ἀρχίζουν νά φκιάνουν σφυρήχτρες ἀπὸ χλωρὰ κλωνάρια καρυδιάς. Ἐχουν μεγάλη ἐπιτυχία σ' αὐτὲς, γιατί ἀρχίζει νά ἀνεβαίνει ὁ χυμὸς στα κλωνάρια τοῦ δέντρου.

Τὴν ἡμέρα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ (25 Μάρτη) δὲν ὑπάρχει

ΤΟ ΜΟΝΟΔΕΝΔΡΙ

Αφιερωμένο στο ἐντιμότατο κ. Κώσταν Λαζαριδην

Εκεῖ που αγγίζει ἡ ομορφιά τῆς φύσης, σπῖτα αγκαλιασμένα ἀπὸ κισούς, βατουκίς, τριανταφυλλίς, πράσινα χόρτα και χελιδὲς αγριολούουδα, σπῖτα που ἔχουν μείνει ἀγέρογοι, ἀνθρώποι, και ἀνθρώποι: κουρασμένοι: ἀπὸ τὴ σκληρὰ τῆς ζωῆς, φτωχοὶ ἀνθρώποι: που σὲ κυτᾶν με τὴν ἀλήθεια τοῦ παιδοῦ και βλέπεις σπῖτα που ἔχουν ξανθεῖ, ἀνθρώποι, αὐτοὶ που δὲν χᾶσαν τὸ δρόμο τοῦ... Εκεῖ εἶναι: τὸ Μονοδένδρι! Δημήτρης Μακρύνος

στο χωριὸ μας ἡ συνήθεια —ὅπως σ' ἄλλα γειτονικά χωριά— νά χτυποῦνε μεγάλα κουδούνια και νά λένε και σχετικὰ λόγια για νά διώξουν τὰ θλαθερά ἐρπετά. Τῶχουν ὅμως σὲ καλὸ αὐτὴ τή μέρα νά θάζουν για πρώτη φορά τὴν ἀνοιξη κουδούνια στα γιδοπρόβατα, νά τὰ «ἀρματώνουν» καθὼς λένε.

Ἀπαραίτητο θεωροῦν αὐτὴ τή μέρα, τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, νά καπνίσουν τὰ ζῶα τοῦ σπιτιοῦ. Τὰ καπνίζουν δέ ἔτσι: Τὸ πρῶτ, πρὶν θγοῦν τὰ ζῶα (γιδοπρόβατα, γελᾶδες) ἀπὸ τὸ στάβλο, ἀνάβεται στο κατώφλι ἀπὸ τὴν εἰσοδο τοῦ σταβλοῦ φωτιά με φρύγανα και ξηρὰ χόρτα ἀπ' αὐτὰ που θγάζουν πολὺν καπνὸ. Τὰ ζῶα ἀναγκαστικά περνοῦν ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὴ φωτιά που καπνίζει και μ' αὐτὸν τὸν τρόπο καπνίζονται αὐτὰ. Κάνουν δέ αὐτὸ τὸ πράγμα, γιατί παραδέχονται πὼς με τὸν τρόπο αὐτὸν (τὸ κάπνισμα) ἀποφεύγεται τὸ «φίδισμα» τῶν ζῶων κατὰ τή διάρκεια τοῦ καλοκαιριοῦ. «Φίδισμα» λέγεται τὸ δάγκωμα και δηλητηρίασμα τῶν ζῶων κατὰ τὸ καλοκαίρι ἀπὸ φῖδια και ἰδιαίτερα ἀπὸ ὀχίεις.

Γιὰ τὸ μῆνα Μάρτη παραδέχονται πὼς ἱσχύουν οἱ «ὀρμες». Τὸ προσέχουν πάρα πολὺ αὐτὸ τὸ ζήτημα. Κατὰ τις μέρες που εἶναι «ὀρμες» δὲν ἐπιτρέπεται νά κόψουν ξύλα για παλούκια, για γρεντὲς σπιτιῶν και ἄλλα χρήσιμα ξύλινα ἀντικείμενα, γιατί τὰ ξύλα αὐτὰ δὲν θαστοῦν (ἀντέχουν) και σαρακώνονται πολὺ γλήγορα (καταστρέφονται). Ὀρμες εἶναι οἱ τρεῖς πρώτες μέρες τοῦ Μάρτη (1—3), οἱ τρεῖς μεσῆς, δηλαδή 14, 15 και 16 και οἱ τρεῖς τελευταῖες, 29, 30 και 31 Μάρτη. Συνολικά 9 μέρες. Βλέπε σχετικὰ και για τις ὀρμες που προσέχουν κατὰ τὸν Αὐγουστὸ μῆνα. Λέγεται πάντα σ' αὐτὸ τὸ θέμα:

«Τ' Αὐγούστ' οἱ ὀρμες στα πανιά
και τοῦ Μαρτιοῦ στα ξύλα».

Γιὰ τις διάφορες καταστρεπτικὲς ἐναλλαγὲς το καιροῦ κατὰ τὸ μῆνα Μάρτη ἔχουν πικρὴ πείρα στο χωριὸ. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ και τὸν ἀποκαλοῦν: «Μάρτ', γδάρτ'» ἢ λέει: «Ὅλ' οἱ μῆνες τῶν κρέας κι' οὐ Μάρτ'ς τρώει κόκκαλα», δηλαδή ἀπὸ τις κακοκαιρίες του φοφοῦν τὰ ζῶα. Συνηθίζουν ἀκόμα νά τὸν λένε και «παλουκοκαῦτη».

Μόλις βλέπουν νά χαλνᾶει ὁ καιρὸς κατὰ τὸ Μάρτη, φέρνουν στη θύμησή τους και διηγοῦνται τὸ πάθημα τῆς γριῆς που εἶπε ἅμα μπῆκε ὁ Μάρτης: «Μπρίτς Μάρτ', τὰ γιδάκια μ', τὰ κατ'κάκια μ'». Ἡ γριά χάρηκε και παينةύτηκε ἀπ' ἡρθε ὁ Μάρτης, γιατί νόμισε, ὅτι γλύτωσαν τὰ ζῶα τῆς ἀπὸ τὴν κακοκαιρία τοῦ χειμῶνα. Ἐκανε ὅμως ὁ Μάρτης ἀργὴ τὴν κακοκαιρία και θαρυχειμωνιὲς που τῆς φέρσαν ὅλα τὰ γιδάκια και τὰ κατ'κάκια τῆς, γιατί δὲν εἶχε μείνει καθόλου ζωοτροφή νά τους δώσει νά φᾶνε.

(ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ)

ΤΑ ΙΩΑΝΝΙΝΑ ΠΟΛΙΟΡΚΗΜΕΝΑ

Ὁ φλεβάρης κάθε χρόνο, στον αἶνα του αἰῶνος, θά μας θυμίζει τὴν σπευδερῶση, ἀπὸ τὸν Τουρκικὸ ζυγὸ, τῶν θρυλικῶν Γαννίνων και τῆς ἰσχυρῆς Πατρίδας μας, τοῦ Ζαγοριοῦ.

Με τὴν ευκαρία αὐτὴ, νόμισα πως αὐτὸ θά ἦταν, νά γράψω στο «ΖΑΓΟΡΙ» μασ μερικὲς περικοπὲς, ἀπ' τὸ γρατόπατο και ἔισως και ἱστορικὸ βιβλίο πτα Ἰωάννινα πολιορκημένα» τῆς Γαλλίδας συγγραφέως κυρίας Δυσσάπ συζύγου τοῦ Γάλλου Προ-

εῖς τὴν ἱστανὴν και κρυφίως... Ἡ ἑλλάς προσχωρεῖ. Ἐντὸς δύο-τῶν ὁ ἀκουστοῦν οἱ ἤχοι τῶν τῆς λεδδίων.

— «Ἡ μάχη ἐξελικλοῦθε... Ἡ λεμονὴν πλῆρῶν μας... Μόλις κα-τορθῶναι νά τὸ πστεύσω... Ἡ μάλλον τὸ ξέρω χωρὶς νά τὸ ἀντῶνα... ὅτι» εἶναι κατὰ νέον, πολὺ ἀπῆλθον, πολὺ κρημερόν... Ἐνα πρᾶγμα εἶναι μόνον δέδανον. Ὁ ἰσλαμὸς πλῆρῶν... πρὸς τὰ Ἰωάννινα. Τώρα ἀπὸ 5-

αν του!... — «Ὁ ἀγὼν ἐξακολουθεῖ. Τὸ Μπιζάνι σπαστεῖνόν και κατεγρές, ἐκπυρσοκρορεῖ με ἰλύσαν.

— «Ἰπὸ τὸς ὀφθαλμοῦς μας, εἰς τὰ ὅτα μας, αἱ ὁδοὲς ἐκατήγ-νουνται γινόμενα πολυπληθέστα-ραι ἀπὸ ἑσπερὸ εἰς ἑσπερὸν. Δια-κρίνομεν καθαρώς τὴν λάμψιν τῶν... Ἐπὶ τοῦ Μπιζανίου ὁ δου-θαυρισμὸς εἶναι τρομερός.

— «Πολὺ δὲ φηρὶ καὶ μακρὰν τὸ ἀεραπλάνον πετᾶ... Μᾶς εἶπον

εἶναι τὰ θήματα, οἱ τραυματίαι και οἱ νεκροί!... — «Τὸ πετρελᾶιον σπᾶνίζει εἰς τὰ Ἰωάννινα. Ἡ πόλις μένει θυ-θυμένη εἰς βαθὺ σκότος. Εἰς πᾶς περυσστέρας οὐκίας μεταχειρί-ζονται κηρία ἢ και καντήρια.

— «Βροχή ἀγρία, ἀμείλιτος: ὡς κατακυλισμός... Ἡ μάχη ἐξα-κολουθεῖ... Δυστυχισμένοι στρα-τιῶται και τῶν δύο στρατοπέδων... — «15/28 Ἰανουαρίου. Διασχί-ζομεν τὴν πύλιν τὴν εἰσὸν ἐν

ἰ ἀβλιδίτηι. Παντοῦ ἡ κί ἀσθένειαι, ἡ δόνην

30 Ἰανουαρίου. Ἐνα: ὅς ἑλλῆν ἐφθασεν εἰς

εἰς τὸν Τούρκου Ἄρ-ν. Ἐφερεν ἕνα φάκε-σμένον περιέχοντα ἕ-νὸ Διαδόχου Κωνσταν-τοῦς... ἐν ὀνόματι τῆς

σε. διὰ νά ἀποφύγη ἀμφοτέρων τῶν στρα-τῶν τὸν ἔσχατ' πασ-υρόδου» τῆς πόλεως, ἡ ἑλλῆν τὴν ἀνδρείαν

αὐτῶν στρατευμάτων... πασᾶς ἀπήντησε, με-κρόντησε, ὅτι δὲν ἠδύ-ραδύση τὴν πόλιν ἕ-ς τῆς Κυβερνήσεως

ἑλλῆνικαί ἐφημερίδες, νουν εἰς Ἰωάννινα, ὅ-τους ἄρους τῆς εἰρή-ῆνον νά ἐκπλῶμεν ὅ-υλοσηθῆ πολὺ γρήγο-ρῆμος ἐξακολουθεῖ...

14 Φεβρουαρίου. Τὸ μῶναι, παύει, μνη-ε, κυρπολεῖ τοὺς λό-βας... Ἀπὸ ὅλα τὰ ληγικά πυροβόλα ἕ-

ς φίλος μας ἑλλῆν-μᾶς λέγει σὴν σὴν: φερὰν πελετώνου ὅ-τῆν θεζιάν Τουρκικὴν

πέτρουγα... κατὰ πᾶς δὴν ἐθεάθη

κῆμα Τούρκικόν στρατιωτικόν, οἱ ὅ-ποιοι κατεβάνον ἐκ τῶν κορυφῶν

τῆς Μανωλιάσσας πρὸς τὴν πεδύ-δα τῶν Ἰωαννίνων.

Ὁ ἔσχατ' φαίνεται, ἐπέσπερθη

ἐπεγόντως εἰς Ἰωάννινα... Ἡ κα-τάστασις εἶναι ἀνταρτίως πολὺ

σοδάρ... Πανταχοῦ Βασιλεῖς ἢ ἀταξία, ἢ σύγχυσις... και ὁ ἀνε-μος τῆς ἀποχωρήσεως ἐρριψεν ὅ-λους αὐτοὺς τοὺς στρατιώτας κυρ-ρωμένους και ἀποθαρσυνένους.

— «Ὁ στρατιωτικὸς λαὸς τῶν ὀπῶν γνωρίζομεν ὅλην μᾶς

πληρᾶζει. Εἶναι ὀχρότατος... Ἡ φωνὴ του πρέμει...

Πᾶμε πολὺ ὀχρημα... Ἐγινε

πανικός εἰς τὴν Γαφύσαν. Δυστάζει... τὸν ἐρωτῶ.

Οἱ ἑλλῆνες κατέλαβον τὴν Μα-νωλιάσαν;

Δυστάζει ἀκόμη.

Δὲν ξέρω ἀκριβὲς τί συνέβη... Ἡ Μανωλιάσσα; Μοῦ φαίνεται ὅ-

• Συνέχεια σπῆ σελίδα 14

Δηλώσεις: Κίμων Κογιώτῆ, Α. Βύργος 21 - τηλ. 26.266

ΕΔΑΦΑΙΝΣΤΕ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΑΣ

του περιλαμβάνει το γραφὸ και τὴν οργάνω-ση

Συνμετοχὴ δαχμὲς 500

με το σπῆλῆμα τοῦ Γενρόδῃ Κογιώτῆ

στην ἀδυνα «ΓΑΛΛΕΙΑΣ»

ΑΠΟΚΡΙΤΙΚΟ ΖΑΓΟΡΙΣΙΟ ΧΟΡΟ

οργάνωσει το Σάββατο 18 Φεβρουαρίου

και να συμβῆει στην ἀνέγερση τοῦ ἡρώου τῆς

ΤΗ ΖΑΓΟΡΙΣΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ '40

ΠΕΡΙΗΓΗΤΙΚΗ ΔΕΣΧΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΓΙΑ ΝΑ ΤΙΜΩΣΕΙ

Η

ΤΗ ΖΑΓΟΡΙΣΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ '40

και να συμβῆει στην ἀνέγερση τοῦ ἡρώου τῆς

οργάνωσει το Σάββατο 18 Φεβρουαρίου

ΑΠΟΚΡΙΤΙΚΟ ΖΑΓΟΡΙΣΙΟ ΧΟΡΟ

στην ἀδυνα «ΓΑΛΛΕΙΑΣ»

με το σπῆλῆμα τοῦ Γενρόδῃ Κογιώτῆ

Συνμετοχὴ δαχμὲς 500

ΕΔΑΦΑΙΝΣΤΕ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΑΣ

του περιλαμβάνει το γραφὸ και τὴν οργάνω-ση

στην ἀδυνα «ΓΑΛΛΕΙΑΣ»

ΑΠΟΚΡΙΤΙΚΟ ΖΑΓΟΡΙΣΙΟ ΧΟΡΟ

οργάνωσει το Σάββατο 18 Φεβρουαρίου

και να συμβῆει στην ἀνέγερση τοῦ ἡρώου τῆς

ΤΗ ΖΑΓΟΡΙΣΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ '40

ΠΕΡΙΗΓΗΤΙΚΗ ΔΕΣΧΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΓΙΑ ΝΑ ΤΙΜΩΣΕΙ

Η

ΤΗ ΖΑΓΟΡΙΣΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ '40

και να συμβῆει στην ἀνέγερση τοῦ ἡρώου τῆς

οργάνωσει το Σάββατο 18 Φεβρουαρίου

ΑΠΟΚΡΙΤΙΚΟ ΖΑΓΟΡΙΣΙΟ ΧΟΡΟ

στην ἀδυνα «ΓΑΛΛΕΙΑΣ»

με το σπῆλῆμα τοῦ Γενρόδῃ Κογιώτῆ

Συνμετοχὴ δαχμὲς 500

ΕΔΑΦΑΙΝΣΤΕ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΑΣ

του περιλαμβάνει το γραφὸ και τὴν οργάνω-ση

στην ἀδυνα «ΓΑΛΛΕΙΑΣ»

ΑΠΟΚΡΙΤΙΚΟ ΖΑΓΟΡΙΣΙΟ ΧΟΡΟ

οργάνωσει το Σάββατο 18 Φεβρουαρίου

και να συμβῆει στην ἀνέγερση τοῦ ἡρώου τῆς

ΤΗ ΖΑΓΟΡΙΣΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ '40

ΠΕΡΙΗΓΗΤΙΚΗ ΔΕΣΧΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΓΙΑ ΝΑ ΤΙΜΩΣΕΙ

Η

ΤΗ ΖΑΓΟΡΙΣΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ '40

και να συμβῆει στην ἀνέγερση τοῦ ἡρώου τῆς

οργάνωσει το Σάββατο 18 Φεβρουαρίου

ΑΠΟΚΡΙΤΙΚΟ ΖΑΓΟΡΙΣΙΟ ΧΟΡΟ

στην ἀδυνα «ΓΑΛΛΕΙΑΣ»

με το σπῆλῆμα τοῦ Γενρόδῃ Κογιώτῆ

Συνμετοχὴ δαχμὲς 500

ΕΔΑΦΑΙΝΣΤΕ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΑΣ

του περιλαμβάνει το γραφὸ και τὴν οργάνω-ση

στην ἀδυνα «ΓΑΛΛΕΙΑΣ»

ΑΠΟΚΡΙΤΙΚΟ ΖΑΓΟΡΙΣΙΟ ΧΟΡΟ

οργάνωσει το Σάββατο 18 Φεβρουαρίου

και να συμβῆει στην ἀνέγερση τοῦ ἡρώου τῆς

ΤΗ ΖΑΓΟΡΙΣΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ '40

ΠΕΡΙΗΓΗΤΙΚΗ ΔΕΣΧΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΓΙΑ ΝΑ ΤΙΜΩΣΕΙ

Η

ΤΗ ΖΑΓΟΡΙΣΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ '40

και να συμβῆει στην ἀνέγερση τοῦ ἡρώου τῆς

οργάνωσει το Σάββατο 18 Φεβρουαρίου

ΑΠΟΚΡΙΤΙΚΟ ΖΑΓΟΡΙΣΙΟ ΧΟΡΟ

στην ἀδυνα «ΓΑΛΛΕΙΑΣ»

με το σπῆλῆμα τοῦ Γενρόδῃ Κογιώτῆ

Συνμετοχὴ δαχμὲς 500

ΕΔΑΦΑΙΝΣΤΕ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΑΣ

του περιλαμβάνει το γραφὸ και τὴν οργάνω-ση

στην ἀδυνα «ΓΑΛΛΕΙΑΣ»

ΑΠΟΚΡΙΤΙΚΟ ΖΑΓΟΡΙΣΙΟ ΧΟΡΟ

οργάνωσει το Σάββατο 18 Φεβρουαρίου

και να συμβῆει στην ἀνέγερση τοῦ ἡρώου τῆς

ΤΗ ΖΑΓΟΡΙΣΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ '40

ΠΕΡΙΗΓΗΤΙΚΗ ΔΕΣΧΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΓΙΑ ΝΑ ΤΙΜΩΣΕΙ

Η

ΤΗ ΖΑΓΟΡΙΣΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ '40

και να συμβῆει

ΤΑ ΙΩΑΝΝΙΝΑ ΠΟΛΙΟΡΚΗΜΕΝΑ

Ο Φλεβάρης κάθε χρόνο, στον αιώνα του αιώνα, θα μας θυμίζει την απελευθέρωση, από τον Τουρκικό ζυγό, των θρυλικών Γιαννίνων και της ιδιαίτερης Πατρίδας μας, του Ζαγορίου.

Με την ευκαιρία αυτή, νόμισα πως σωστό θα ήταν, να γράψω στο «ΖΑΓΟΡΙ μᾶς» μερικές περικοπές, απ' το ωραιότατο και ίσως και ιστορικό βιβλίο «τα Ιωάννινα πολιορκημένα» της Γαλλίδας συγγραφέως κυρίας Δυσάπ συζύγου του Γάλλου Προξένου τότε, στα Γιάννινα.

Το βιβλίο το έγραψε σαν ημερολόγιο, με το ψευδώνυμο «Γκύ δέ Σαντεπέρ». Είναι μεταφρασμένο, στην καθαρεύουσα από τον Γ. Τσοκόπουλο (έκδοσις 1914).

Η κ. Δυσάπ έζησε όλη την αγωνία και τη λαχτάρα της σκλαβωμένης Γιαννιώτικης Κοινωνίας, που παρ' όλες τις τρομερές δυσκολίες και τους κανδύλους, σ' όλη τη διάρκεια της Πολιορκίας ούτε στιγμή δεν έχασε το ηθικό της: δεν έπαψε να πιστεύει στην απελευθέρωση, των Ιωαννίνων και της περσικής των.

Η κ. Δυσάπ ακόμα εξαίρει τη σημασία της νίκης, του Ελληνικού στρατού που πολεμούσε ηρωικά μπρος στο θρυλικό Μπιζάνι: και τ' άλλα φρούρα, που με Γερμανική οργάνωση και σχεδιασμό, στην οχύρωσή των, υπεράσπιζαν τα θρυλικά Γιάννινα.

Όμως μέσα στις χειμωνιάτικες παγωνιές και κακοκαιρίες, με φοβερές θυσίες και απέραντο ηρωισμό, κατόρθωσε ο Ελληνικός στρατός, με αρχηγό τον τότε διάδοχο Κωνσταντίνο, να ελευθερώσει τα Γιάννινα και να ολοκληρώσει, έτσι, την απελευθέρωση της Πατρίδας μας.

Ο Ελληνικός Στρατός εκπροσωπούσε στον τιτάνιο εκείνο αγώνα τον πολιτισμό, τη λευτεριά και το φως...

Ε.Γ.

— «Όταν ήρχισε να θραυδύσει οι θανατοεικές κορυφαί έχρηματίστησαν με χρῶμα πρόδινον και έπειτα λώδες... και με μίαν θροισάν γλυκείαν, ή γαλήνη της έσπείρας έπειταθήσαν παντού. Βασιλεύον. Τότε κάποιος — ο φίλος ο οποίος μᾶς είχε οδηγεί — πρὸς τὸ μέρος έκείνο, τὸ θῆριον ὡδὴ καὶ θαυμάσιον — μου έδειξεν πέραν τῶν λόφων, μίαν μακρὰν κορυφογραμμὴν φωτισμένην. Μοῦ φαίνεται ὅτι τὴν βλέπω ἀπὸ ἀπὸ. Αἱ ἀκτίνες τὴν ἐφώτιζαν ὡς ἡλιο χρυσή καὶ ἡρκετινὸς ἀπὸ. Μία φωνὴ σφοδρὰ μὲ ἓνα μετὰ ἑξῆς μου εἶπεν: «ἐκείναι εἶναι ἡ Ἑλλάς!»

Εὐχόμην ὅτι ἀκούσα «ἐκείναι εἶναι ὁ οὐρανός... ὁ παράδεισος». Συνεπὴ τὴν ἔκ τοῦ θάους της ἐννοίας τῶν ἀπὸ τῶν ἐκείνων λόγων. Εὐχὴ εἶναι ἡ Ἑλλάς. Ἡ Ἑλλάς... ἡ ὡραία χώρα τοῦ φωτός, ἡ τὸ ὅσον κοντὰ καὶ ἰσὺν μακρυνή... Ἡ Ἑλλάς, δι' αὐτὴν ἡγωνίζοντο

εἰς τὴν ἰσκιάν καὶ κρυφίως... Ἡ Ἑλλάς προχωρεῖ. Ἐντὸς ὀλίγου θ' ἀκούσθουν οἱ ἴχθυες τῶν τηλεθῶν».

— «Ἡ μάχη ἐξακολουθεῖ... Πολεμοῦν πολὺς μᾶς... Μόλις κατόρθων ἡν ἰσὺ πιστεύω... Ἡ μάλλον τὸ ξέρω χωρὶς νὰ τὸ αἰσθάνωμαι... ὅτι ἐμὲ εἶναι κατὰ νέον, πολὺ ἀπὸ τὸν προμερόν... Ἐνὰ ἰσχυρὸν εἶναι μόνον δέδωκεν. Ὁ πόλεμος πλησιάζει πρὸς τὰ Ἰωάννινα. Τώρα ἀπὸ ὅπου στήνεται καὶ ὅν γυρίζει καθεῖς, θ' ἀκούῃ τοῦς κανονισμοῦς».

— «Ὁ ἐπιστιγνὸς δύσκολος... ἐνεργεῖται θραδύως... Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν φθάνει. Ὑαθρῶς εἰς τὰ Ἰωάννινα μίαν Ἑλληνική ἐφημερίδα μεταφερθεῖσα ἀπὸ κανένα χωρικόν... Τὸ νὰ τὴν εἰσάγῃ ὡς τὰ Ἰωάννινα εἶναι ἐγκλημά».

— «Διὰ τὸ μεγαλοπρεπέστερον τοῦ θεάματος τοῦ ἀεροπλάνου αἰωροῦνται κατὰ τὴν κορυφογραμμὴν τῶν ὄρεων».

— «Διὰ δίδεται ὅτι χίλιοι πεντακίσιοι Παριζαῖδοι ἔλαβον μέρος εἰς τὴν μάχην μετὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ ὅτι ἡνδραγάθησαν...».

— «Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀπὸ τὸ ὅρος πυροβολισμοὶ ἀκούονται μεμονωμένοι... Μακρὰ πρὸς τὸ μέρος τῶν Πέντε Πηγαδιῶν καὶ τῶν Πιστῶν μάχονται θηριωδῶς ἀπὸ πεισάριων ἡμερῶν καὶ τὸ κανόνι ἤρχει... Τὸ ἀκούειν ἀδυνατώτερον ἐκ τῆς ἀποστάσεως, ἀλλὰ θάλλων ἀκαταπαύστως».

— «Τὰ Ἑλληνικὰ στρατεύματα κατέλαβον τὰ Πιστά, κατέχουν τὸ Ροδόιστο, ἤδη ἔκαμιν τὴν ἐμφάνισιν των ἀπὸ τῶν κορυφῶν αἱ ὁποῖαι περιτριγυρίζουν τὸ Μπιζάνι... Τώρα τὸ Μπιζάνι κρατεῖ καὶ φαίνεται ὅτι ὁδηγεῖ τὸ θανάσιμον παγκύβδ... Εἰς τὰ Ἰωάννινα ἀκούεται ὁ θόρυβος τῆς μάχης».

— «Εἰς τὰ Ἰωάννινα ὁ ἐπιστιγνὸς δὲν εἶναι πιστεύω ἀφθονός...».

— «Δὲν ἀκούμε παρὰ μόνον τὸν γνωστὸν κρότον τῶν ὅπλων, τῶν μυδραλλιοθόλων, δρεινῶν πυροβόλων, καὶ ἔπειτα θεσπάζοντα πάντα τὸν ἴχθιν τῶν κανονίων τοῦ Μπιζανίου».

— «Τὸ Μπιζάνι εἶναι ἐν πλήρει ἐνεργείᾳ, σαρώνει τὰ πέρα ἰσὺ τῶν ὀπλημάτων του... Τὸ κέντρον τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ εἶναι ἀπέναντι τοῦ φρουρίου, ἐνῶ αἱ δύο πτέρυγες ἀναπτύσσονται ἰσὺ καὶ ἀριστερά. Μάχονται με λύσαν».

— «Εἶδα τὸν Ἐσσὶ πασσάν πρὸ τριῶν περὶ τοῦ μηνῶν εἰς τὸ σπῆτι μου. Εὐχένηςτος, σωματώδης, κομψός. Ἦτο νέος ἀξιομαρτυρὸς καὶ ἀληθὺς ὄρατος ἐξωτερικοῦ... Τώρα μίαν γενειάδα ἐρυθροῦ χρώματος ἡ ὁποία ἀρχίζει νὰ ἀσπρίξει ἡλθαξε τὴν φυσιογνωμίαν του!...»

— «Ὁ ἰσχυρὸς ἐξακολουθεῖ. Τὸ Μπιζάνι ἰσχυροῦν καὶ κατηφές, ἐκπυρσοκροτεῖ με λύσαν».

— «Τὸ τὸς ὀφθαλμοῦς μᾶς, εἰς τὰ ὅσα μᾶς, αἱ ὁδοὶ ἐκρήγνυνται γινόμεναι πολυπληθέστεραι ἀπὸ λειπτῶν εἰς λειπτῶν. Διακρίνομεν καθαρῶς τὴν λάμψιν των... Ἐπὶ τοῦ Μπιζανίου ὁ δομολογισμὸς εἶναι τρομερός».

— «Πολὺ ὀφθαλμὸς καὶ μακρὰν τὸ ἀεροπλάνον πετᾷ... Μᾶς εἶπεν ὅτι ἐκπυρσοκροτεῖ ὁδοὺς... Μίαν ἰσχυρὴν οὐριοδρομεῖ, ἰσὺ φανερὰ πρὸς τὸ στρατηγεῖον τοῦ Ἐσσὶ - πασσάν... Μήπως σκυπεῖται τὸ γενικὸν στρατηγεῖον;... ἀλλ' ὅμως γυρίζει καὶ ἀνεβαίνει».

— «Τρεῖς μῆνες! Μάλιστα!... Ἀπὸ τριῶν μηνῶν ἤρχισεν ὁ πόλεμος καὶ ἐξακολουθεῖ ἀκόμη».

— «Ἡ πειρομένη τῶν κατόικων τῶν Ἰωαννίνων εἶναι λίαν

συγκινητική... τίποτε δὲν τὴν κλονίζει. Ἡ ἀμφιβολία δὲν φαίνεται ποσὸς ζωγραφισμένη εἰς τὰ ἰσχυρὰ των. «Ὁ Ἑλληνικός στρατός θὰ νικήσῃ!... Ἡ Ἑπείρος θὰ ξαναγίνει Ἑλληνική», πόσε; πόσε;... Ἄγχο μᾶς ἐνδοφέρει. Ἦλθε τὸ πῦρ τοῦ χρόνου. Καὶ οἱ γέροντες παρακαλοῦν τὴν Θεὸν νὰ ζήσουν ἀκόμη ὀλίγον διὰ νὰ ἴδουν τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν ἐλευθερωτὴν καὶ τὴν ἐσχατισμένην κυανόλευκον σημαίαν νὰ κυματίζει ἐνδοξὸς ἐπὶ τῆς πόλεως...».

— «Δὲν ἐλπίζομεν πλέον νὰ σώσωμεν παρὰ μόνον τὴν στρατιωτικὴν μᾶς ἱμῆν, μοῦ ἔλεγεν ἀνώτερος Τούρκος ἀξιωματικός... καὶ δι' αὐτὴν καὶ μόνον πολεμοῦμεν!...».

— «Σήμερον (7/20 Ἰανουαρίου) μάχονται θηριωδῶς. Τὸ Μπιζάνι θροῖ φρικτωδῶς... Εἶναι ὁ φοβερός καὶ παρατεταμένος θόρυβος τῶν μεγάλων μαχῶν... Μήπως γίνεται ἡ γενικὴ ἐπίθεσις; Μήπως εἶναι τὸ τέλος;... Λέγεται ὅτι ὁ στρατός ὁ πολιορκῶν τὰ Ἰωάννινα ἀνέροχται εἰς 60.000 ἀνδρας, καὶ ὅτι ἀρχηγός του εἶναι ὁ «Ἑλλην Διάδοχος».

— «Οἱ Ἑλληνες νικήσαντες εἰς τὴν δεξιὰν πτέρυγαν, κατέλαβον τὸ Λαζέσι καὶ τοὺς ἄλλους λόφους τοὺς εὐρισκόμενους ὀπίθεν τοῦ Μπιζανίου. Ἡ στιγμή εἶναι κρῖσιμος. Οἱ Ἑλληνες διαθέτουν ἀπὸ τοῦδε ἱκανὰς πλέον δυνάμεις ὥστε ν' ἀποπειραθοῦν τὴν ἄλυσιν τῆς πόλεως. Εἰς τὸ μεταξὺ εἰς ἀμφοτέρω τὰ μέρη ἀπειρο

εἶναι τὰ θύματα, οἱ τραυματαῖ καὶ οἱ νεκροί!...».

— «Τὸ πετρέλαιον σπανίζει εἰς τὰ Ἰωάννινα. Ἡ πόλις μένει διθυσιμένη εἰς βαθὺ σκότος. Εἰς τὰς περισσότερας οἰκίας μεταχειρίζονται κηρία ἢ καὶ καντήλια».

— «Βροχὴ ἀγρία, ἀμελλικτός ὡς καταικυσμός... Ἡ μάχη ἐξακολουθεῖ... Δυστυχισμένοι στρατιῶται καὶ τῶν δύο στρατοπέδων...».

— «15/28 Ἰανουαρίου. Δυσχίζοντες τὴν πόλιν τὴν εἶδομεν ἐν ὅλῃ τῇ τῇ ἀθλιότητι. Παντοῦ ἡ δυστυχία, αἱ ἀσθένειαι, ἡ ὁδὴν καὶ ὁ θάνατος».

— «17/30 Ἰανουαρίου. Ἐνὰς ἀπεσταλμένος Ἑλλήν ἐφθάσεν εἰς τὸ Στρατηγεῖον τοῦ Τούρκου Ἀρχιστρατήγου. Ἐφερεν ἓνα φάκελλον σφραγισμένον περιέχοντα ἐπιστολὴν τοῦ Διαδόχου Κωνσταντίνου, ὁ ὁποῖος... ἐν ὀνόματι τῆς ἀνθρωπότητος, διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὰς θυσίας ἀμφοτέρων τῶν στρατῶν ἐξήγει ἀπὸ τῶν Ἐσσὶ πασσάν τὴν παράδοσιν τῆς πόλεως, ἀναγνωρίζων ὅλην τὴν ἀνδρείαν τῶν Τούρκικων στρατευμάτων... Ὁ Ἐσσὶ πασσάνς ἀπήντησε, μετὰ τὴν αὐτὴν ἀδρότητα, ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ παραδώσῃ τὴν πόλιν ἔνευ ἐντολῆς τῆς Κυβερνήσεώς του...».

— «Αἱ Ἑλληνικαὶ ἐφημερίδες, αὐτὲς φθάνουν εἰς Ἰωάννινα, ὁμιλοῦν διὰ τοὺς ὅρους τῆς εἰρήνης, μᾶς ἀφήνουν νὰ ἐλπίζομεν ὅτι θὰ συνομολογηθῇ πολὺ γρήγορα... Ὁ πόλεμος ἐξακολουθεῖ...».

— «11/24 Φεβρουαρίου. Τὸ Μπιζάνι θυμώνει, παύει, μυκᾶται, μαίνεται, πυρπολεῖ τοὺς λόφους με ὁδοὺς... Ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τὰ Ἑλληνικὰ πυροβόλα ἀπαντοῦν».

— «Ἐνὰς φίλος μᾶς Ἑλλήν διερχόμενος μᾶς λέγει σιγὰ σιγὰ: «αὐτὴν τὴν φορὰν τελειώνουν ὅλα... Εἰς τὴν δεξιὰν Τούρκικὴν πτέρυγαν... κατὰ τὰς δύο θεσάθη κύμα Τούρκων στρατιωτῶν, οἱ ὁποῖοι κατέδανον ἐκ τῶν κορυφῶν τῆς Μανωλιάσσας πρὸς τὴν πεδιάδα τῶν Ἰωαννίνων».

Ὁ Ἐσσὶ, φαίνεται, ἐπέστρεψεν ἀπεκρίτως εἰς Ἰωάννινα... Ἡ κατὰ τὰς εἰρήνας εἶναι ἀναμφιβόλως πολὺ σφοδρὰ... Πανταχοῦ Βασιλεῖς, ἡ ἀταξία, ἡ τὸ γυγυσμός... καὶ ὁ ἕως τῆς ὑποχωρήσεως ἔρριψεν ἄλλους αὐτοὺς τοὺς στρατιώτας κυρτωμένους καὶ ἀποθνήσκοντες».

— «Ὁ στρατιωτικὸς λατρός τὸν ὅποιον γνωρίζομεν ὀλίγον μᾶς πλησιάζει. Εἶναι ἀρχαίος... Ἡ φωνὴ τοῦ τρέμει...».

Πάμε πολὺ ὀσχημα... Ἐγὼ πάντως εἰς τὴν Ραφάταν. Δυστάζει... τὸν ἐρωτᾷ.

Οἱ Ἑλληνες κατέλαβον τὴν Μανωλιάσαν; Δυστάζει ἀκόμη.

Δὲν ξέρω ἀκριβῶς τί συνέβη... Ἡ Μανωλιάσσα; Μοῦ φαίνεται ὅτι... Συνέχεια στὴ σελίδα 14

Το ΖΑΓΟΡΙ μας

Το Καπέσοβο είναι ένα χωριό του Ζαγορίου, που απέχει από τα Γιάννινα περίπου 42 χιλιόμετρα. Είναι κτισμένο στην πλαγιά της Τύμφης και στην περιοχή που οι πρώτοι τοπογραφικοί χάρτες αναφέρουν ως «Τυμφαία». Είναι κτισμένο επί σπηλιάς διαβάσεως η οποία περιρίζεται από την χαράδρα του «Βίκου» και τα δύο παρακλάδια της, την «Μ.Ζαριά» και «Σελλάτο», και από της οποίες διέρχεται η αρχαία οδός επικοινωνίας Μακεδονίας - Ηπείρου. Είναι μέρος φύσει και θέσει οχυρόν και δεσπόζει της όλης περιοχής. Δυνατό να ελέγχει την επικοινωνία μεταξύ Β—ΒΑ Ζαγορίου μετά της Κεντρικής και ΒΔ Ηπείρου. Προσφέρει εκπαισμένη πορρτήρησης μέχρι Δυτ. Κλιτύων Τύμφης. «Τουόκα Ράσσα - Κουκουρούτζο - Μισοκέλι - Ασπραγγέλου - Γκορίλα - Μονο δένδρον», και ορίζονται μέχρι «Κατάρα - Πολιτσές - Λάκμωνα και Μπαλντοούρα».

Είναι γνωστόν ότι, στα παλιότανα
Του Β. ΔΑΣΚΑΛΟΠΟΥΛΟΥ

της Ηπείρου υπήρχαν οικιστικές Μνηστικά αρχικά, και βραδυτέρων Αθηνών, Κορινθίων και Σπαρτών, που ανάλογα με την ισχύον εκάστης Μητροπόλεως, ή έμεναν ελεύθερες ή άλλαζαν προσηγορία πάλαι από διάφορες αιτίες. Οι οποίαι αυτές ε-προμηθεύοντο από τους Μολοσσούς, κυρίως ζώα και ξυλά για κατασκευή πλοίων, και τα οποία ανταλλάσσοντο με δικά τους προϊόντα, δείγματα των οποίων ευρέθησαν εις τον αρχαίο Μολοσσικό οικισμό Βίτισης - Μονοδενδρίου.

Από την άλλη μεριά υπήρχε ένα κράτος Μακεδονικό, ισχυρό, που το ενδιαφέρον που είχε σπριφεί και προς την Δύση (περιοχή της Ηπείρου).

Έτσι με τα φύλα που κατοικούσαν στην Ηπειρο το Μακεδονικό κράτος ελθε σε επαφή, ιανέπτυξε εμπορικές συναλλαγές συνήψε συμμοχίες ή ακόμη (απέβλεπε στην κυριαρχία τους).

Δείγματα της στενής επαφής των Ηπειρωτών με τους Μακεδόνες είναι ο γάμος που Φιλίππου Β' με την κόρη του βασιλέως των Μολοσσών Ολυμπιάδα και τα ευρήματα που υπήρξαν 113 τάφους στον αρχαίο οικισμό των Μολοσσών στην Βίτιση Ζαγορίου.

Η ύπαρξ δύο πόσων σοβαρών και ζωντανών κέντρων όπως οι οποίες απο παρόλαι της Ηπείρου και του Μακεδονικού κράτους εις την Μακεδονία, φυσικών επόμενων ή το με προσελεύοντο το ένα το άλλο. Ούτω τα δύο αυτά κέντρα ελθον εις επικοινωνία μεταξύ των, μέσω της χώρας των Μολοσσών, από την οποίαν διήρχετο και η οδός επικοινωνίας τούτων.

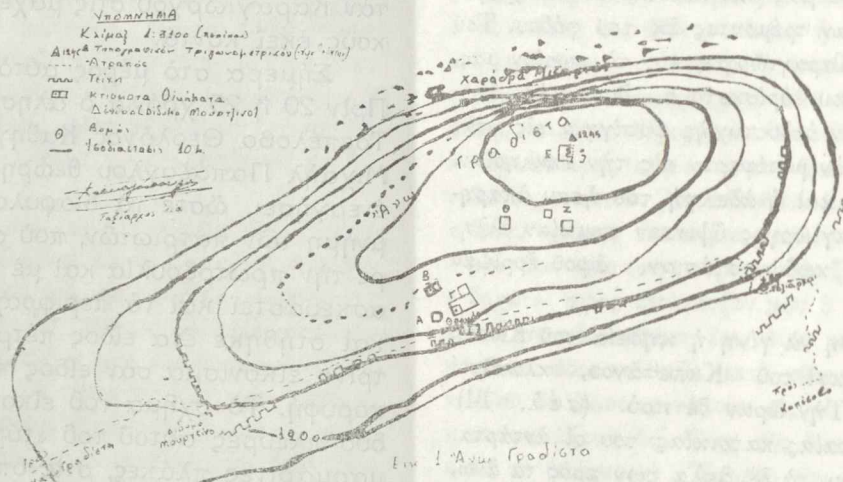
Υπήρχε λοιπόν μία οδός επικοινωνίας μεταξύ Μακεδονίας και Ηπείρου, δια μέσου της οποίας διακινούντο αγαθά προς επιβίωση ή σπριπτικές δυνάμεις για υπεράσπιση των συμμάχων ή νέες κατακτήσεις. Φυσική λοιπόν συν-

ΚΑΠΕΣΟΒΟ: Μία πόλις των Μολοσσών

πια ήτο η οχυρά θέσις του Καπέσοβου, δια μέσου της οποίας διήρχετο η οδός επικοινωνίας, να καταληφθεί και να οχυρωθεί, για να προσπαθεί, από ληστρικές επιδρομές φύλων που κατοικούσαν βορείως της Τύμφης, τους κινουμένους δια της οδού αυτής. Αν σκεφθεί κανείς ότι ο τάφος της Τούρλας του Καπέσοβου είναι του 4ου π.Χ. αιώνας και ότι οι Μολοσσοί άρχισαν να κτίζουν τείχη γύρω από τους οικισμούς τους κατά τον 8ον π.Χ. αιώνα, θα πρέπει και η οχυρά θέσις του Καπέσοβου να καταλήφθηκε και οχυρώθηκε προ της εποχής του βασιλέως των Μολοσσών Θαιρύπια.

Η ύπαρξ ισχυρού κέντρου των Μολοσσών εις την σημερινήν θέσιν του Καπέσοβου αποδεικνύεται και από τα κάτωθι στοιχεία.

α) — Βορείως του Καπέσοβου υπήρχε το ύψωμα Γραδίτσια. Η Γραδίτσια χωρίζεται από φυσικούς της στην άνω Γραδίτσια με υψόμετρο 1245 μ. και την κάτω Γραδίτσια με υψόμετρο 1170 μ. περίπου. Στην ά-

νω Γραδίτσια, φύσει και θέσει οχυρά, με λίγη προσοχή ο επισκέπτης μπορεί να ξεχωρίσει τείχη τα οποία έχουν πλάτος δύο περίπου μέτρα, και τα οποία περιβάλλουν την άνω Γραδίτσια από Δυσμίας, Ανατολίας και Νότου. Το Βόρειον μέρος από κρημνον και άβατον δεν είχε ανάγκη οχυρώσεως. ΝΔ του τριγωνομετρικού και σε απόστασιν 200 περίπου μέτρων υπάρχει βράχος υψοσίδους οχήματος, ύψους 1,10 μ. με την μεγάλην διάμετρον δύο περίπου μέτρα και την μικράν ενός μέτρου περίπου, και ο οποίος μοιάζει με βομόν ακολισμένον από φυσικού του και συνεχόμενον εις ένα σώμα βατήρα (οικολογία).

Γύρω του σωροί πέτρες, ερείπια παλαιού οικισμού. Ξεχωρίζει κανείς το σχήμα τους και με λίγη προσοχή λεπτομέρειες που δίνουν την εντύπωση ότι, στον τόπο αυτόν μπορεί να υπήρχε Ιερών λατρείας του Τυμφαίου Διός ίσως. Είναι γνωστόν ότι οι Μολοσσοί έκτισαν τα ιερά του Διός σε υψηλά μέρη. Τα κτίσματα αυτά έχουν την εξής μορφή και διάταξιν. (Εικόν 1).

Ο υποτιθέμενος βομός ευρίσκεται

επί της βραχώδους Γραδίτσας, σε ένα ανατολικό με μεγάλη δένδρα, βαλκανιόεις και μούρτζινα, και κάτω από μία αιωνόβια βελανιδιά. Β—ΒΔ του βομού και σε απόστασιν 10 περίπου μέτρων, ευρίσκεται οικία Α ενός δωματίου τετράγωνον, που ονομάζει με την οικία Β του Μολοσσικού οικισμού της Βίτισης - Μονοδενδρίου. Βορειότερον και σε απόστασιν 15 περίπου μέτρων, ευρίσκεται οικία Β 5X10 μέτρων δύο δωματίων κλασικής εποχής. ΒΑ του βομού και σε απόστασιν 5—7 μέτρων υπάρχει μεγάλη οικία Γ 10X25 μ. με ένα δωμάτιο 5X6 μ. διάδρομο και μεγάλη αίθουσα, και παραπλεύρως ακόμη ένα δωμάτιο που δίδει σε όλο το οικισμό σχήμα Γ. Πρόκειται μάλλον περί ναού ή ανακτόρου. Νωτίως του βομού υπάρχει οικία Δ δύο δωματίων παραιομοί με την Β. Μεταξύ του τριγωνομετρικού και του βομού υπάρχουν ακόμη τρία οικήματα του ενός δωματίου Ζ, Η και Θ. Εγγύς του τριγωνομετρικού και νοτίως τούτου υπάρχει οικία Ε.

περιέργου σχήματος, δίδει δε την εντύπωση ότι εν επαφή με αυτό υπήρχαν τάφοι. Μέσα στις κατοικίες Β, Γ και Δ διακρίνεται εις το κέντρο των κατοικιών ομοιον με ορθογώνιον εστία, παραιομοί της οικίας Δ του Μολοσσικού οικισμού Βίτισης - Μονοδενδρίου.

β) — ΝΔ του Καπέσοβου υπάρχει η θέσις «Τούρλα» στην οποία ανευρέθη θαλασμός τάφος του 4ου π.Χ. αιώνας με μικρή σποά επικοινωνίας, προφανώς με άλλον τάφο. Είναι γνωστόν οι Μνηστικά αρχικά τάφοι έχουν μεταξύ των οποίων επικοινωνίας, έθμον το οποίον εκκρίτησαν επί μακρόν οι ημιποτισμένοι κτηνοτρόφοι. Καθώς διηγείται ο εκ Καπέσοβου Γεώργιος Βασιδής, όταν παλαιά έκαμε χωράφι στη θέση αυτή, το άρσπον αναστήκανε μεγάλες πλάκες που μπορεί κανείς να ειδή σ'εν σύνολο ιδιοκτησιών. Υπάρχουν όμως και άλλες σοβαρές ενδείξεις, που επιτρέπουν το συμπεράσμι ότι η «Τούρλα» είναι τιμβος με πολλούς τάφους.

γ) — Πλησίον της Τούρλας υπάρχει τοποθεσία που λέγεται «Κορών» Πήρε το όνομα από τάφο που

● Συνέχεια στη σελίδα 11

βρέθηκε παλαιά, καθώς λέει η παράδοση, που μέσα του βρέθηκε νεκρός που έφερε στέμμα (κορώνο).

δ) — Τάφοι υπάρχουν ακόμη στη θέση «Ριπτούνα» του Καπέσοβου, στο λεγόμενο «μνημείο».

ε) — Στη θέση «Σελλάτο» καθώς αναφέρει ο κ. Κ. Βαζζώκας κατά την διάνοξιν της δημοσίας οδού ερεθεί τάφος, που και σήμερα φαίνεται. Αλλά και η ονομασία «Σελλάτο» σημαίνει χωριό (οικισμός).

στ) — Στη θέση «Κότρανα» ΝΔ του Καπέσοβου και σε βάθος 0,50—0,70 μ. κατά την εκσκαφήν λάκκου φυτεύμα δένδρου, ανευρέθη κεραμικό και ίχνη φωτιάς.

ζ) — Α—ΒΑ του Καπέσοβου υπάρχει νεκροταφείον με πλήθος κυβόσχημους τάφους, κατασκευασμένους με μεγάλες μονοκόμστες πλάκες, στους τάφους του 4ου π.Χ. αιώνα που ευρέθησαν στο Καπάκι, και που τα ευρήματα μπορεί να τα δει κανείς στο μουσείο Ιωαννίνων. Προφανώς, λόγω της αποστάσεως από το Καπέσοβο, θα πρέπει οι νεκροί να είναι από μάχη που εδόθη στη θέση αυτή, και η διαμόρφωση των εδάρων που η όλη περιοχή δέχεται ότι από εκεί πρέπει να πέρναι η οδός επικοινωνίας Μακεδονίας - Ηπείρου, και προσφέρεται και για πεδίο μάχης. Από ποιά όμως μάχη πρέπει να είναι οι νεκροί; Από τη μάχη του Φιλίππου με τον Αρριό ή των Μολοσσών με τους Ρωμαίους. Οι ανασκαφές μόνον θα μπορούσαν να δώσουν την απάντηση.

η) — Μέσα στο χωριό Καπέσοβο πλησίον της εκκλησίας του Αγίου Νικολάου κατά την εκσκαφήν βόθρου, ανευρέθη κτίσμα σε βάθος 1,50 μ. Τότε δεν ήτο δυνατόν να φαντασθεί κανείς, τι μπορούσε να είναι το κτίσμα αυτό. Σήμερα όμως ύστερα από τα παραιομένα στοιχεία μπορεί να συμπεράνει κανείς ότι πρόκειται για κτίσμα Μολοσσικού οικισμού.

Εν αντιθέσει με τον οικισμό της Βίτισης - Μονοδενδρίου ο οποίος κτισμένο από νομόδες κτηνοτρόφους στην οικισμό του Καπέσοβου οι οποίοι σκαμνίζονταν κατά καλή τοικωσαν μόνιμοι κάτοικοι, με οικητική και σπριπτική οργάνωση και βαθύ θρησκευτικό αίσθημα, όπως αφήνουν να συμπεράνουμε τα τεύχη και το ιερών της Γραδίτσας και οι τάφοι στη θέση «Τούρλα» που θα πρέπει να είναι αρχαίων της φυλής.

Οι οικισμοί όμως στην θέση «Τραϊνα», Σελιό, και ίσως και χωρία Βασιδής, και Ριπτούνα θα πρέπει να είναι οικισμοί κτηνοτρόφων όπως αυτοί του οικισμού Βίτισης - Μονοδενδρίου.

Συγκρίνοντας τα υπάρχοντα στοιχεία της περιοχής Καπέσοβου με τα ευρήματα του Μολοσσικού οικισμού Βίτισης - Μονοδενδρίου, μπορεί κανείς μετά βεβαιότητας να πει ότι το Καπέσοβο ήτο μια σημαντική πόλις των Μολοσσών. Πιστεύω ότι οι ανασκαφές στην περιοχή, θα φέρουν εις τους αρχαιολόγους ● Συνέχεια στη σελίδα 11

Το ΖΑΓΟΡΙ μας

Ένα υομάτι της Λαογραφίας μας
ΔΥΟ ΒΟΒΟΥΣΙΩΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΟΥΣ

Από δεκαετία και πλέον προσπαθώ να συγκεντρώσω τα τραγούδια που ακούγονται στη Βοβούσα, κατ'ερωτάς με μέχρι σήμερα νάχω μαζέψει. Περίπου 150, ορσμένα μάλιστα τάχω μαγειρωμένης, ίσως με μέρη να μπορεί να παρουσιάσω με πλούσια συλλογή. Η ζωντανά των ανθρώπων της ράτσας μας γενικά αλλά και η γεωγραφική γωνιά εδώ στους πρόποδες της ορεινής Πελοποννήσου της Πίνδου, με κάνουν να πιστώσω πως το λαογραφικό μας υλικό έμενε ανέπευτο. Η λαογραφία μας έχει βαθιές ρίζες όπως τα πεύκα και τα ρομπολα που τάχυνε συντροφιά ώστε να μας απομνηνύουν από ξενοφίλεις και να μας προστατεύουν σαν τις φωλιές των πουλιών στο πυκνό φύλλωμά τους.

Όπως αναφέρω παραπάνω από την συλλογή των 150 τραγουδιών θα αναφέρω και θα περιγράψω δύο, καθάρα Βοβουσιώτικα διότι αναφέρουν την Βοβούσα και εκφράζουν ιστορικά γεγονότα που έχουν συνυβεί στην πραγματικότητα και δεν είναι μύθοι ή λαϊκή φαντασία όπως συνήθως.

● ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ

Βοβουσιώτες γεκελιόεις (λεβέντες) στα ντουφέκια πρώτοι αυτοζίδεις πούχετε πολλά ντουφέκια και περίσσα παλληκάρια όπου πάτε μου πενέστε το χωριό σας δεν παιζέτε ποχέτε το Λάλο Δούβλη και τον Μπάτζο Μπαϊράκτάρη

Τραγούδι που αφορά το ιστορικό στα ντουφέκια πρώτοι αυτοζίδεις πούχετε πολλά ντουφέκια και περίσσα παλληκάρια όπου πάτε μου πενέστε το χωριό σας δεν παιζέτε ποχέτε το Λάλο Δούβλη και τον Μπάτζο Μπαϊράκτάρη

Τραγούδι που αφορά το ιστορικό στα ντουφέκια πρώτοι αυτοζίδεις πούχετε πολλά ντουφέκια και περίσσα παλληκάρια όπου πάτε μου πενέστε το χωριό σας δεν παιζέτε ποχέτε το Λάλο Δούβλη και τον Μπάτζο Μπαϊράκτάρη

Τραγούδι που αφορά το ιστορικό στα ντουφέκια πρώτοι αυτοζίδεις πούχετε πολλά ντουφέκια και περίσσα παλληκάρια όπου πάτε μου πενέστε το χωριό σας δεν παιζέτε ποχέτε το Λάλο Δούβλη και τον Μπάτζο Μπαϊράκτάρη

Τραγούδι που αφορά το ιστορικό στα ντουφέκια πρώτοι αυτοζίδεις πούχετε πολλά ντουφέκια και περίσσα παλληκάρια όπου πάτε μου πενέστε το χωριό σας δεν παιζέτε ποχέτε το Λάλο Δούβλη και τον Μπάτζο Μπαϊράκτάρη

Από τότε βγήκε το τραγούδι αυτό όλο περιφάνεια και λεβεντιά.

● ΤΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΝΑΣ (μορλόγι: καθιστικό)

Ποιος θέλει ν' ακούσε κλάμματα δάκρυα και μοιρολόγια κυρά Αναγνώστενα (ρεφρέν) Κυρά Αναγνώστενα Αντίκριπ' απ' τη Βοβούσα Μ' ακούστε με αρχόντισσα Κυρά Αναγνώστενα Πως κλείς πως μοιρολόγια πως χύνει μαύρα δάκρυα Στο παραθύρ, κάθετε Κυρά Αναγνώστενα τις στράτες αγναντεύς. Εσείς παιδιά Βοβουσιώτικα παιδιά απ' τη Βοβούσα Μην είδατε τον άνδρα μου τον κύρ Αναγνώστη.

Το παραπάνω τραγούδι είναι γεγονός που έγινε το 1808 όταν οι Τούρκοι της Λάρσας δηλητηρίασαν τον Αναγνώστη γιό του μεγάλου τότε τσέλγκα Χατζή Γιώργη (που έφτασε στο χωριό μας και δατηρείται ακόμη την εκκλησία του 'Α' Γιώργη 1814) Ο Αναγνώστης παρ' όλη την νεότητά του είχε καταφέρει να αποκτήσει μεγάλη επιρροή στις αρχές του κατακτητού, η αφορμή της δηλητηρίασής του δόθηκε από το εξής γεγονός. Οι τούρκοι πιάσανε δύο Βοβουσιώτες που φτιάχνανε ψεύτικα νομίσματα τους δικάσανε σε θάνατο και τους πηγαίνανε έξω από την Λάρσα για να τους κρεμάσουν. Στο δρόμο συνάντησαν τον Αναγνώστη καβάλα σ' άλογό του να πηγαίνει για τα πρόβατά του, οι Βοβουσιώτες μόλις τον είδαν άρχισαν να τον φωνάζουν ακευόντας τον να τους γλυτώσει, ο Αναγνώστης μόλις τους αναγνώρισε γυρίζει αμέσως πίσω στην Λάρσα πέρνει άλλη δαταγή απαλλαγής και γυρίζοντας παρουσιάζει την νέα εντολή και κόβει τα σχοινιά από τους συγχωριανούς του και τους απελευθερώνει.

Οι Τούρκοι το φέρανε βαρεία αυτό και με την πρώτη ευκαιρία τον πλησάσανε του πρόσφεραν καφέ με δηλητήριο και το καθάρσαν. Την είδηση χάρη στη σοβαρότητα στην Βοβούσα την φέρανε οι καρβανέρει που δούλευαν 50—60 ζώα φορτηγά του κ. Αναγνώστη. Όταν το καρβάνι έφθασε στη Βοβούσα η Αναγνώστενα από το απέναντι μέρος που είχε το σπίτι της (Στο σπίτι αυτό κατοικεί σήμερα ο κ. Ευάγγελος Νόλας και ο δρόμος απ' όπου περνούσα τα καρβανιά είναι ο ίδιος μέχρι σήμερα, δηλαδή ο τόπος έμενε ο κόσμος έφυγε) είδε να έρχετο το καρβάνι όχι όμως σαν τις άλλες φορές τώρα ήταν τα κουδούνια κλειστά και στα κεφάλια των ζώων ήταν απλωμένα

ΧΡΟΝΗΣ ΔΡΟΥΓΙΑΣ

Οι Τούρκοι το φέρανε βαρεία αυτό και με την πρώτη ευκαιρία τον πλησάσανε του πρόσφεραν καφέ με δηλητήριο και το καθάρσαν.

Την είδηση χάρη στη σοβαρότητα στην Βοβούσα την φέρανε οι καρβανέρει που δούλευαν 50—60 ζώα φορτηγά του κ. Αναγνώστη.

Όταν το καρβάνι έφθασε στη Βοβούσα η Αναγνώστενα από το απέναντι μέρος που είχε το σπίτι της (Στο σπίτι αυτό κατοικεί σήμερα ο κ. Ευάγγελος Νόλας και ο δρόμος απ' όπου περνούσα τα καρβανιά είναι ο ίδιος μέχρι σήμερα, δηλαδή ο τόπος έμενε ο κόσμος έφυγε) είδε να έρχετο το καρβάνι όχι όμως σαν τις άλλες φορές τώρα ήταν τα κουδούνια κλειστά και στα κεφάλια των ζώων ήταν απλωμένα

Οι Τούρκοι το φέρανε βαρεία αυτό και με την πρώτη ευκαιρία τον πλησάσανε του πρόσφεραν καφέ με δηλητήριο και το καθάρσαν.

μαύρες σάσμες δείγμα πένθους, μόλις φθάσανε στο προαύλιο του σπιτιού ο γεροντότερος κερατζής πηγαίνει στην κυρά Αναγνώστενα και με τρεμουλιαστή βαρεία φωνή της λέει: «Τι να σου πω κυρά μου, τον Αναγνώστη μας τον δηλητηρίασαν οι Τούρκοι στη Λάρσα» οπότε η κυρά σκούζοντας έβαλε τα κλάμματα και μοιρολόγισε για πολλές μέρες. Ο λαός του χωριού μας για παρηγορία δημουργήσε το παραπάνω τραγούδι που είναι γνήσιο πραγματικό βγαλμένο από τα σπλάχνα μιας γυναίκας που έκπαισε χήρα και μεγάλωσε τον μοναχικό της Βασιλάκη ο οποίος μεγαλώνοντας κληρονόμησε τα χαρίσματα και τις κανόνες του πατέρα του μαζί και την λεβεντιά του, ώστε και αυτός κατάρθωσε να τον σέβονται εκτός από τους χωριανούς του και όλη η περιοχή ώστε να τον φωνάζουν μικροί και μεγάλοι με το μικρό του όνομα και τόνομα του χωριού του Βασιλάκη Βοβούσα.

Επομένως το τραγούδι αυτό της Αναγνώστενας είναι γεγονός γι' αυτό και δεν χάθηκε και ούτε θα χαθεί από την Βοβούσα.

Σ' άλλη ανταπόκριση θα συνεχίσω μ' άλλα τραγούδια επίσης γνήσια και ρεζωμένα με την ζωή του χωριού μας.

Τάμαθα από τον Τόλη Τσαρουχά που μας άφησε για πάντα τον Μάρτιο 1983 σε ηλικία 93 χρονών και ενώ θα τον ευγνωμονώ πάντοτε. Αυτές τις μέρες που γράφονται αυτά εδώ το χόνι φθάνει στο μισό μέτρο, όλα είναι άσπρα και ο πυκνός μαύρος καπνός από τα τζάκια των σπιτιών σπριβόλίζεται από τον αέρα και πάει την καλημέρα του ενός σπιτιού στο άλλο, τέτοιες μέρες μπορώ και να πηγαίνω στους γεροντώτερους μου και γύρω από την θρόνα να μαθαίνω γεγονότα και ιστορίες του τόπου που γεννήθηκα, μεγάλωσα και θα πεθάνω.

ΧΡΟΝΗΣ ΔΡΟΥΓΙΑΣ

Οι Τούρκοι το φέρανε βαρεία αυτό και με την πρώτη ευκαιρία τον πλησάσανε του πρόσφεραν καφέ με δηλητήριο και το καθάρσαν.

Την είδηση χάρη στη σοβαρότητα στην Βοβούσα την φέρανε οι καρβανέρει που δούλευαν 50—60 ζώα φορτηγά του κ. Αναγνώστη.

Όταν το καρβάνι έφθασε στη Βοβούσα η Αναγνώστενα από το απέναντι μέρος που είχε το σπίτι της (Στο σπίτι αυτό κατοικεί σήμερα ο κ. Ευάγγελος Νόλας και ο δρόμος απ' όπου περνούσα τα καρβανιά είναι ο ίδιος μέχρι σήμερα, δηλαδή ο τόπος έμενε ο κόσμος έφυγε) είδε να έρχετο το καρβάνι όχι όμως σαν τις άλλες φορές τώρα ήταν τα κουδούνια κλειστά και στα κεφάλια των ζώων ήταν απλωμένα

Οι Τούρκοι το φέρανε βαρεία αυτό και με την πρώτη ευκαιρία τον πλησάσανε του πρόσφεραν καφέ με δηλητήριο και το καθάρσαν.

ΕΙΣΦΟΡΕΣ
ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

800 ΔΡΧ. Καραγιάννης Πέτρος Τσάμης Χρ. Δήμος 700 ΔΡΧ. Παπαγεωργίου Ν. Λούλα 600 ΔΡΧ. Βαζζώκας Κ. Δημήτριος Ζώδου Ν. Αλεξάνδρου Κοντογιάννη Ευγενία 500 ΔΡΧ. Αναγνωστόπουλος Νίκος Αυγερινού Λίλα Βασιδής Ν. Λεωνίδα Βασιδής Βαρβάρα Βρυζάλας Κ. Χριστόδουλος Γιακουστίδου - Γκούρη Μαργώ Δημητριάδης Αρσενίου Δίμου Ι. Ζήτης Δούβλης Χρυσόστομος Δώδης Απ. Γεώργιος Ένωση Αποδήμων Ελαφοτόπου Ζήγος Σταύρος Καμνίσκος Σ. Πελοπίδας Καρπίσου Δ. Αντιγόνη Καραγιάννης Αλ. Ηλίας Καρακώστας Κ. Αλεξάνδης Καρπούζης Κων/νος Κατακόπουλος Γεώργιος Λιάπη Βαρβάρα Μισοκέλι Μπάκας Μιχαήλ Μπόλης Εμμανουήλ Οικονομίδης Ανδρέας Παντελής Θεόδωρος Παπαδημητρίου Σπ. Βασιλάκης Παπαδόπουλου Δημοσθ. Αγγή Πάσχος Κων/νος Πελλένης Κλεομένης Πετρίδης Χ. Χρήστος Πρίτσος Κων/νος Ράπτη Σεβαστή Ράπτης Ανδρέας Ριβνίδου Βεβή Χατζή Σουλτάνα Σαμπέλας Χρ. Θωμάς Σταυρίδου Φασιλάκη Ρωξάνη Σπαθάρης Χαρίλαος Σταυρίδου - Μπίλιου Ελένη Σωτήρης Σωτήρης Τζαμπούρας Μ. Νίκος Τζιάφας Ν. Δημήτριος Τσίτορη Μαρσάνη Τσολάκης Ι. Αθανάσιος Τσουμάνης Δ. Γεώργιος Φωτιού Νίκος Χατζάρας Αλέκος Χριστοδούλου Χριστοδούλας

νασκαφές στο Καπέσοβο. Ελπίζω η αρχαιολογική υπηρεσία Ιωαννίνων, στη διάθεση της οποίας τίθεται, με αφορμή τα παραπάνω θα δειξει το απαιτούμενο ενδιαφέρον για την περιοχή Καπέσοβου περριεργονοτίας στον προγραμματισμό για αρχαιολογική έρευνα. Η Ένωση Ζαγοριανών με το πλάι ενδιαφέρον της για τα Ζαγόρια, θα πρέπει να σπριφεί το ενδιαφέρον της και προς τον τομέα αυτόν, προσφέροντας τις υπηρεσίες της για την ανασκαφή ενίσχυση από το Ριζαρείον κληροδοτήμα και την διάθεση κοινού από το Υπουργείον Πολιτισμού και Επιστημών για αρχαιολογικές έρευνες στο Καπέσοβο.

Ανθοροχία Ζαγορίσιων συγγραφέων

«ΑΠ' ΤΗΝ ΕΠΟΠΟΙΪΑ ΤΗΣ ΠΙΝΔΟΥ
ΣΤΗΝ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΦΥΓΙΑ 1940—1982»

Είναι γλυκός ο θάνατος μόνο όταν
κοιμόμεθα στην πατρίδα

Κάλδος

1976 ΓΥΡΙΣΩ ΣΤΗΝ ΙΘΑΚΗ ΜΟΥ ΤΟ ΒΡΥΣΟΧΩΡΙ

Στις 10 Ιούνη 1976 πήρα από την Ελληνική Πρεσβεία στη Βαρσοβία την άγκυρα να πάω στην Ελλάδα για επίσκεψη. Είχε εγκριθεί ο επαναπατρισμός μου αλλά αποφάσισα να πάω για επίσκεψη να δω από κοντά τις συνθήκες που επικρατούν στην οικογένειά μου, χωριό πατρίδα μας Ελλάδα για να αποφασίσω για τον επαναπατρισμό μου. Τα Τα γεγονότα που διαδραματίστηκαν ύστερα από την επιστροφή μου στην Ελλάδα έδειξαν ότι καλώς σκεύθηκα. Άρχισα να ετοιμάζομαι για το ταξίδι, αλλά κατά κακή τύχη από το θάρος που σήκωσα έπεσε το νεύρο στο μάτι μου και χύθηκε αίμα στο μάτι, και δεν βλέπω. Αυτό με λύπησε πολύ γιατί μπορούσε να αναβληθεί το ταξίδι. Πήγα στον γκαμπρό. Μούδωσε φάρμακα και μου είπε ότι εάν δεν επανέλθει το φως θα πρέπει να κάνω εγχείριση. Επτυχώς το φως επανήλθε και ο γιατρός μου είπε ότι μπορώ να πάω στην ημιόλουστη Ελλάδα.

20 Ιούνη 1976 βρίσκομαι στο αεροδρόμιο στην Βαρσοβία. Για πρώτη φορά θα ταξιδεύω με το αεροπλάνο. Το αεροπλάνο είναι ρωσικό. Το ταξίδι άνετο. Ταξιδεύω με Άραβες. Με τα αγγλικά που έμαθα στο σχολείο κουθενιάζω με τους Άραβες και πέρασα ευχάριστα την ώρα του ταξιδιού. Μόλις το αεροπλάνο πέρασε τα σύνορα της Ουγγαρίας για την Γιουγκοσλαβία ο ιερωνηγός του αεροπλάνου ανήγγειλε ότι πετάμε πάνω από την Γιουγκοσλαβία. Όταν περάσαμε τα σύνορα Γιουγκοσλαβίας Ελλάδας ακούγεται η ίδια φωνή: πετάμε στην Ελλάδα. Είμαι θαυμάσιος συγκινημένος γιατί αναπνέω ελληνικό αέρα ύστερα από 27 χρόνια. Όταν πλησιάζουμε την Αθήνα ακούμε τη φωνή πετάμε πάνω από την Αθήνα. Το αεροπλάνο προσγειώνεται κανονικά. Στο αεροδρόμιο με περιμένει ο Κ. Μουστάκας από το Παλαιοσέλι. Κόκκιντας. Ο Κώστας γεννήθηκε στην Πολωνία και επαναπατριστηκε με την οικογένειά του το 1963. Με το καλὶ φθάσαμε στο σπίτι. Οι γονείς του Κώστα με περίμεναν με ειλικρινή ανησυχία φίλια, πατριωτικά. Με τον Πατέρα του Κώστα τον Θανάση Μουστάκα γνωριστήκαμε στην Πολωνία και τα χρόνια της αναγκαστικής προσφυγιάς μας συνέδεσαν στενά. Μαζί μοιράσαμε χαρές και λύπες. Ο Θανάσης Μουστάκας ήταν αντάρτης του Ε.Λ.Α.Σ., πολέμησε τους καταιγιστές Γερμανοφασίστες.

Ύστερα από την Βάρκιζα κυνηγημένος αναγκάστηκε να ξαναβγει στο δρόμο και έτσι βρέθηκε στην Πολωνία. Όλη την νύχτα τα είπαμε. Την άλλη μέρα συναντήθηκαν με τον φίλο μου Γ. Πελεκουδά από το Ηλιοχώρι Ζαγορίου. Είχαμε να ανταμοιούμε από το 1940. Ο Γεώργιος από μικρό παιδί γνώρισε την δισπότη, την εκμετάλλευση, την αδικία. Όπως μου διηγήθηκε πήρε μέρος στην Εθνική Αντίσταση 1941—44 στο Ε.Λ.Α.Μ. Θεσσαλίας. Πολύ συγκινητική ήταν η συνάντησή μου με τον φίλο μου Γ. Σοφριανόπουλο συμβολιστή Αθηνών ανηψιό του αειμνήστου πολιτικού ηγέτη Γιάννη Σοφριανόπουλου, ο οποίος στάθηκε πάντα στο πλευρό του αγωνιζόμενου Ελληνικού λαού για Δημοκρατία, ανεξαρτησία και κοινωνική δικαιοσύνη.

24 Ιούνη 1976. Με το Λεωφορείο ξεκινάω για τα Γιάννινα. Πέρασα τον Ισθμό στην Κόρινθο. Στο Ρίο μπήκαμε στο Φέρι - Μπότ και πέρασαμε στην Αυτολωνακάρναγα. Τα δουνά της είναι σχεδόν γυμνά. Σε λίγο φθάσαμε στην Αμφιλοχία. Άρτα και πλησιάζουμε στα θρυλικά Γιάννινα, τα πρώτα στα άρματα, στα γρόσια και στα γράμματα. Πλησιάζοντας τα Γιάννινα δοκίμασα αληθινή έκπληξη. Τα Γιάννινα άλλαξαν όψη, επεκτάθηκαν πέρα από τον Κουραμπά - Βελισάρη όπου κτίστηκαν καινούργια σπίτια, το Πανεπιστήμιο κ.λπ.

ΣΚΑΜΝΕΛΙΩΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Ό γνωστός ιστοριοδίφης Πάκος Δ. Τζιόβας έβγαλε, τελευταία, ένα βιβλίο (έκδο. 1983) με τίτλο: «Η Κοινοτική διένεξη του Σκαμνελιού στα 1871», που είναι μία αληθινή Σκαμνελιώτικη ιστορία.

Ο συγγραφέας μας λέει στο πρόλογο του βιβλίου του:

«...Στον όλο καινούργιο του Σκαμνελιού, που κράτησε πολλών καιρό, έλασαν μέρες οι απόδομοι. Σκαμνελιώτες της Προύσας, ο Ρωσός πρόεδρος των Ίωνανών και ο Μητροπολίτης, χωρίς όστια να βρεθεί, σε πρώτο στάδιο, ή λύση του κοινοτικού προβλήματος. Η πορεία της εργασίας μου βασίζεται σε ανέκδοτο διάνοι και σε μία άπλη, αλλά ξεχωριστή διδασκαλία.

ΛΕΞΗΛΙΑ Γ. ΤΣΑΟΥΣΗ

γραφία και αποκαλύπτει, για πρώτη φορά, πολλά πρόσωπα που είχαν σχέση, θετική ή αρνητική, με τα γεγονότα εκείνα.

Η ιστορία είναι απλή και πολύ χαρακτηριστική: Τόν 'Αθροβόλο το 1871 νομικάστηκε, απ' τους Σχολικούς έφρους και μερικόνους προκρίτους του χωριού, ο Πασάς 'Ποπλίτσας, που είχαν τα Σχολεία του Σκαμνελιού στο Κισνόβι της Ρωσίας, από δωρεά του Σκαμνελιού ευεργέτη Δημητρίου Σαβίτζι, στους 'Αναστάσιο Χαρισιάδη και Δημήτριο Φλώρο, για μία έφεση και με έσοδα 1.200 ρούβλια το χρόνο. Οι υπόλοιποι 8 μας Σκαμνελίτες θεώρησαν αυτή την ένοικιαση χαρακτηριστική για τους ένοικιαστές και άσχημη για τα Σχολεία και την Κοινότητα — όπως και ήταν — και διαμαρτυρήθηκαν με έγγραφό τους στο Ρωσικό πρόξενο των Ίωνανών.

Το ίδιο έκαναν και οι απόδομοι: Σκαμνελίτες της Προύσας με έγγραφό τους προς το Μητροπολίτη Ίωνανών και την επαρχειακή Δημογεροντία, ζητώντας την άκυρωση αυτής της ένοικιασης, επειδή έγινε χωρίς δικαιοσύνη και 'Επ' ωφέλεια των έφρων και άλλων παρασίτων, προς μεγίστην ζημίαν των Σχολείων.

«Παρ' όλα αυτά όμως —γράφει ο συγγραφέας στη σελίδα 9 του βιβλίου του— ή ένοικιαση δεν ακυρώθηκε να άκυρωθεί και ο ένοικιαστής Χαρισιάδης έξφυγε απ' το κληρογέ το άρχων, έφτασε στο Κισνόβι, από άλλο δρόμο μαζί με το Φλώρο, εκκένωσαν τα έγγραφα της παράνομης μίσθωσης και, σαν να μην έφτανε αυτό, έπενοκίμασε τα άρματα, με χρονικό μίσθωμα 3.173 ρούβλια άρματα.

Αυτό όδήγησε τους Σκαμνελίτες της άποχής έκείνης ν' ανακαλύψουν πως, αδικία να γίνει αυτή ή μεγάλη άδικία εις βάρος των Σχολείων και της κοινότητας με την παράνομη ένοικιαση, δεν ή-

ταν μόνο ή έλαστική συνέλιξη των Σχολικών έφρων και μερικόνων προκρίτων, αλλά και ή έλαστική καταλήνση θεσμικού πλαισίου, όπως θα λέγαμε σήμερα, για τη διαχείριση των κοινών. Και να προσδόν στη σύνταξη κοινοτικού κανονισμού.

Ο κανονισμός αυτός δέ ήάχε τότε να ζητήσει απ' τους συμμετέχοντες παρόντες. 'Αντίθετα νομίζω πως οι σημερινοί συντάκτες τέτοιων κειμένων ήάχαν να ήφελθον απ' τη μελέτη του για την καλύτερη σύνταξη και διατύπωση τους. Πράγμα που δείχνει την ύληρή συνείδηση εθνικής για τα κοινά, καθώς και τη μόρφωση των συντακτών του και αυτών που τον άποδέχτηκαν. (Τό Σκαμνελί τότε είχε χιλίους κατοίκους). Για να σχηματίσουν δέ μία ρέα γ' αυτόν τον κανονισμό, έσοι άναγνωστές δέ έπιθυμούν —περισσότερο οι Σκαμνελίτες— άναγνωσιμότητα παρκατάτω, απ' το βιβλίο του Π. Τζιόβα, τα δυο τελευταία κεφάλαιά του:

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

(Περὶ δαπάνων)

«Α ρ θ ρ ο ν 21. Αί δαπάναι θέλουσι περιορίζεσθαι κατ' έτος, κατ' άνωτάτων έρων, ως έξης: Α) Εις μισθοδασίαν 1) Έλληνοδιδασκάλων μέχρι των πενήνηκοντα (50) λιρών άθωμανικών. 2) Δημοδιδασκάλων μέχρι των τεσσαράκοντα (40) λιρών άθωμανικών. 3) Διδασκαλίσσης τοΰ Παρθενίου μέχρι των τριάντων (30) λιρών. 4) Διδασκαλίσσης τοΰ Γ' φανηρίου μέχρι των είκοσι τεσσάρων (24) λιρών. 5) Γαστρονόμε της κοινότητος μέχρι των είήκοντα (60) λιρών. 6) Γραμματέως της κοινότητος μέχρι των τριάντων (35) λιρών. 7) Ψάλλου κανονικού μέχρι των δέκα (10) λιρών και 9) Όλων των άποδων Μουχαροδημογερόντων συμφωνουμένων υπαλλήλων. Και Β) εις άπόδομιν: 1) των φαρμακικών των άναγκαούντων εις τους πάσχοντας. 2) Της τοΰ Μητροπολίτου έτησίης έπιχορηγήσεως. 3) Της στρατολογίας και 4) των προς ύπανδρείας πτωχών κορασιών, βοηθειών άπόρων άναγκαιών και λοιπών άναγκαιών δαπανών, ως φαίνεται εν τω προϋπολογισμώ, ως και χρεών άνεγνωρισμένων.

«Α ρ θ ρ ο ν 24 ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η' (Περὶ λογοδοσίας)

«Α ρ θ ρ ο ν 26. Μετά πρέλευσιν τοΰ πρώτου έτους, ό ταμίας καταστρώνει τους λογαριασμούς, τους όποιους συνυπογράφει και οι συνέφοροι, έντός δέ τοΰ δωδεκάτου μηνός τοΰ Β' έτους καταστρώνει τους λογαριασμούς. Ινα έπιφέρωσι τάς παρατηρήσεις των και άναλοούσους έξελόχων γενικών υπό της έφορείας

Πίκρα ξενιτεμένου

Έν Γούστερ Μασσ. τη 31-12-83

Άγαπητέ φίλε και συμπολεμιστή Κίμωνε,

Άπό τη μακρινή Άμερική έγώ, ή σύζυγός μου και τα τέκνα μας σου στέλνουμε τις ποιδ έγχαρές ειχές δι' ένα χαρούμενο και εύτυχισμένο χρόνο, μαζί με τη συνδρομή μας.

Με χαρά διαδύζουμε το Ζαγόρι μας και παρκαλούουμε τους ώραιους άγώνες σας. Σας συγχαίρουμε ιδιαίτερα διά την προσπάθειά σας να πείσετε τους ύδρονέφρους... τοΰ Κέντρου να άντιλήφθον την άξία τοΰ μαγευτικού τοπίου και των πνεύματων δασών του Ζαγορίου.

Η άσφαλιστική τοΰ δρόμου Ίωνανών - Γουφτοκάμπου, Αζίστης, Ηλιοχωρίου και Βρυσοχωρίου σταμάτησε στο Σκαμνελί: προς δόξαν... των άρμόδιων που δικαίως άναφέρετε στο τελευταίο σας φύλλον, χορηγούν μεγάλα ποσά δι' άσφαλιστικά έργα και εις τάς ίδίαις πάντοτε Κοινότητες άναγκαιών χωριών οι άνδρες και οι γυναίκες των όποιων έθυσίασαν και έμδύθησαν μισογρημνοί και έπιπύτοι να κούβωλουν τά πολυμορφία, τρέφει και δι' άλλο έχρειάζοντο οι έκεί πάνω μαχόμενοι στρατιώται μας με τον πόλεμο το 1940.

Έχω άλλαν άντιλήψιν της άξίας των δασών και τοΰ μαγευτικού τοπίου της πλευράς αυτής τοΰ Ζαγορίου, της άγρίας όμορφίας τοΰ το περιβάλλει, τα χιόνια χειμώνα καλοκαίρι και τα κυρτά: να νερά, παρουσιάζουν και καταπίνουν την περιοχή ως καλύτεραν και των Άλπεων.

Έκασπτάδες τουρίσται και όρει δασαί απ' όλα τα Κράτη της Ευρώπης έπισκέπτονται το Γουφτοκά-

μπο, τη Λάυστα, το Ηλιοχώρι και το όμορφο και όροσερό Βρυσοχώρι με τη μαγευτική Τσουκαρόσση (Τόμψη) το λιμέρι των Κλαφτών, τη δρακόλιμνη και τον Άβάλλο κ.λπ.

Είναι έντροπή εις το Κράτος που έγκατέλειψε στο έλεος τοΰ Θεοΰ τους άξίους και όμορφους εύγενείς κατοίκους των χωριών αυτών οι όποιοι προσπάθον με τα όπλα τους τους περισεύον χρήματα από έράνους και δωρεάς να κάνουν τόσα όρατά έργα προς άνακούφισιν των συγκοινωνιών των. Τό Διοικητικόν Συμβούλιον της Κοινότητος Βρυσοχωρίου με τον δραστήριον Πρόεδρον Ίωάν.

Καραγιαννόπουλον, Άντιπρόεδρον και τα λοιπά μέλη του έχουν φτιάξει πολλά έργα και έχουν παραγραμμάτισιν και άλλα εις τρόπον ώστε να κάνουν πολλούς από πολλά έτη μακράν εύρισκαμένους Βρυσοχωρίτας να έπιστρέψουν στο χωριό, να κτίσουν όρατά νέα σπίτια και να παρκαρίζουν έκεί κατά τους καλοκαιρινούς μήνας. Έκείνοι που ξεχωρίζουν περισσότερον δύναν είναι οι νέοι του χωριού τοΰ Μορφωτικού 'Ορειβατικού Συλλόγου με πρόεδρον τον άειμνήστον Πρόεδρον αυτόν κ. Άλκαρη Πασαχάην και όλα τα μέλη τοΰ Διοικητικού του Συμβουλίου που έχουν δημιουργήσει πάρα πολλά έργα τα όποια ή χώρα της στέρης αυτής δεν μάς έπυρσάει να τα άναφέρουμε.

Άξίζουν θεομά συγχαρητήρια τόσοι εις τους άνωτέρω όσον και εις το Ζαγόρι μας που άγωνίζεται διά την άξιοποίησιν της περιοχής και όλωνήλου τοΰ Ζαγορίου.

Με άγάπη από τη μακρινή Ξενιτιά

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Κ. ΣΠΗΚΑΣ

και Μουχαροδημογεροντίας. Έν άμελεία δέ τούτων, και έντός τριών ήμερών από της άρσθσεως προθεσμίας, υπό ειδικών πληρεξουσίων της Κοινότητος. Έπειτα άντιγράφον το λογαριασμό μετά της άποφάσεως της έφορείας τοιχοκολλείται εις την αίθουσαν της Σχολής, προς γνώσιν τοΰ κοινού, έτερον δέ άντιγράφον μετά της άποφάσεως πέμπεται, άνωπερόθως, εις τό γραφείον της έφας Μητροπόλεως, προς γνώσιν τοΰ Μητροπολίτου και έπιμύρωσιν αυτού.

Την 11ην Μαρτίου 1888 έν Σκαμνελίω. Οι Έφοροεπίτροποι - Μουχαροδημογερόντες και λοιποί (Άκολουθούν όνόματα) Στο βιβλίο τοΰ Π. Τζιόβα δ-

ναγράφονται, στο τέλος των πρωτομνησμένων έγγραφων, όλα τα όνόματα αυτών που έκαναν την παράνομη ένοικιαση τοΰ κτήματος των Σχολείων στο Κισνόβι της Ρωσίας και των άλλων, που πρωτοστάτησαν για την άκυρώσή της, με έγγραφες διαμαρτυρίες τους απ' το Σκαμνελί και την Πρόδα, όπου οι κατεβεμένοι Σκαμνελίτες είχαν οργανωμένη παρούσα.

Τελειώνοντας έπιθυμώ να συγχαρώ το συγγραφέα τοΰ βιβλίου και άγαπητό φίλο Πάκο Δ. Τζιόβα για την καθ' όλα σωστή και πεπληρωμένη έργασία του, που άποτελεί άξιόλογη συμβολή, για τη γνωριμία της δύσκολης και άγνωστης σε πολλά, Ήπειρωτικής Ιστορίας μας.

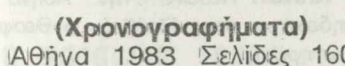
ἐκκλησιῶν, οἱ ἅποτοι ἐκχρούοντο
καθ' ὅλην τὴν πόλιν καὶ ἐφαίνον
το σκωρπίζοντες φῶς εἰς τὸν δια-
ρανῆ ἄερα...

Το πνεύμα της ετήσιας
συνδρομής προαιρετικό

Η μάνα: Όλγα
Τα παιδιά του Όλγα, Βασίλης,
Ιωάννα.

...για την αφοσίωσή του στην πα-
τρίδα και στην αγάπη του για το
Σκαμνέλι και τη Βωβούσα όπου εξη-

Η υγεία του ύστερα απ αυτό κλο-
νίστηκε, ως που τη δεύτερη μέρα
των Χριστουγέννων 1983 έκλεσε για
πάντα τα μάτια του, στην αγκαλιά
των δικών του, αφήνοντάς τους ένα
ανεπίπλωτο πόνο. Η μάνα του, η γυναίκα

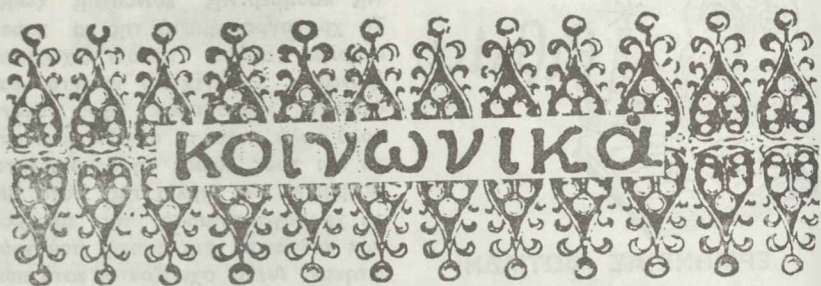

Ε.Γ.

К.П.А.

ΓΙΑΝΝΗΣ Ν. ΒΑΣΔΕΚΗΣ

Е.Г.

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ:

ΒΙΤΣΑ: Τα ζευγάρια Στέφανου Θ. Βασιλάκη και το χωριό μιας απέκτησε χαριτωμένο κορίτσι.

— Ο Εκπαιδ. Σύλλογος Βίτσας τους εύχεται να τους ζήσει.

ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ:

ΠΑΠΙΓΚΟ: Η Σοφία Γκέκη, Παιδο-δοντίατρος, κόρη του Παπικιώτη Ταξιάρχου ε.α. Γκέκη Δημητρίου, αρραβωνιάστηκε την 14-1-84 με τον ιατρό Αλέξανδρο Ανδρέου από τον Πειραιά.

ΓΑΜΟΙ:

ΒΙΤΣΑ: Παντρεύτηκε η συγχωριανή μας Αναστασία Ελευθ. Χαραίση με τον Κων/νο Κατή.

Να ζήσουν ευτυχισμένοι.
— Εκπαιδιστικός Σύλλ. Βίτσας.

ΚΗΠΟΙ: Ο συγχωριανός μας Χρυσόστομος Κιλλέας και η Αγγελά Μαρούγκα παντρεύτηκαν στην Αθήνα.
Να ζήσουν ευτυχισμένοι.

ΘΑΝΑΤΟΙ:

ΑΡΙΣΤΗ: Πέθανε και κηδεύτηκε στο Μεγάλο Πεύκο Αθηνών ο συγχωριανός μας Νίκος Μανδαιλάς 90 χρόνων.

ΠΑΠΙΓΚΟ: Πέθανε και κηδεύτηκε στον Άγιο Νικόλαο ο Αλέξανδρος Νικ. Τσίλης συνταξιούχος ΤΕΒΕ.

ΜΗ ΞΕΧΝΑΤΕ ΤΗ ΒΙΤΣΑ

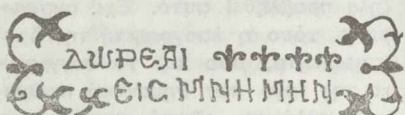
Πολλές δραστηριότητες άρχισαν στο χωριό μας που σκοπό έχουν την ανάπτυξη του και την διατήρηση του παραδοσιακού, αυθεντικού παλιού Ζαγορίσιου τύπου μας. Έτσι, όλοι οι πολιτιστικοί φορείς του χωριού μας άρχισαν την ανακατασκευή του εσωτερικού και του εξωτερικού χώρου του κοινοτικού μας κτιρίου. Η Αδελφότητα Βίτσας (Αθηνών) σε συνεργασία με την Κοινότητα και τη βοήθεια του Παπαζογλείου Κληροδοτήματος προχώρησαν στην επιδιόρθωση των τοίχων, στην κατασκευή νέων παραθύρων και θυρών παραδοσιακών και ταυτόχρονα, στον κάτω χώρο του κοινοτικού γραφείου που παλιά χρησίμευε για μαγαζί, την διαμόρφωσή του έτσι ώστε να δημιουργηθεί μία μεγάλη αίθουσα που θα χρησιμεύσει αργότερα είτε για τουριστικό κατάστημα είτε για αίθουσα συνεδράσεων και συνεστιάσεων για τους χωριανούς. Μ' αυτόν τον τρόπο συνάμα γίνεται καλλίτερη διαρύθμιση του επάνω ορόφου που θα χρησιμοποιηθεί εκτός από κοινο-

ΚΗΠΟΙ: Πέθανε στην Αθήνα και κηδεύτηκε στην Πρέβεζα ο Θεοφάνης Σωτηρέλης.

Τη γυναίκα του Ελένη το γένος Πριμικήρη και τα ανήλικα του Ιωάννη και Ασπασία συλλυπούμαστε εγκάρδια.

Οικογένεια: Γεωργ. Γκρουϊδη

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ: Πέθανε στην Αθήνα και κηδεύτηκε στον Άγιο Νικόλαο του χωριού μας ο Βασίλειος Ιωάν. Σκακλαρίου συνταξιούχος Διευθυντής Εθνικής Τράπεζας 57 χρόνων.
Θερμά συλλυπητήρια.

• Για ενίσχυση των σκοπών της εφημερίδας:

★ **ΕΥΛΑΜΠΙΑ ΘΕΜΕΛΗ** προσφέρει **ΔΥΟ ΧΙΛΙΑΔΕΣ** δραχμές στη μνήμη του συζύγου της **ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΘΕΜΕΛΗ**.

• Στη μνήμη της **ΕΛΠΙΝΙΚΗΣ ΓΕΩΡ. ΚΟΥΡΤΙΟΥ** προσφέρουν τα παιδιά της **ΑΛΕΚΟΣ** και **ΝΙΚΟΣ** δραχμές **ΤΡΕΙΣ ΧΙΛΙΑΔΕΣ**.

• Η Σ.Ε. ευχαριστεί.

τικό γραφείο βιβλιοθήκη, ιατρείο και γραφεία του Εκπαιδιστικού Συλλόγου δημιουργώντας έτσι τα κίνητρα για την καλλίτερη ενεργοποίηση όχι μόνο των νέων, αλλά και των μεγαλύτερων, βοηθώντας στην πρόοδο του χωριού μας κοινωνικά και πολιτισμικά.

Όπως καταλαβαίνετε αυτή τη στιγμή γίνεται ένα πολύ μεγάλο έργο στο χωριό μας, πολυδάπανο, που χρειάζεται την βοήθεια όλων μας, Βιτσανών και μη φίλων του χωριού μας, για την αποπεράτωση του τόσο ωραίου έργου, που θα ξεπροβάλλει στην πλατεία και στον πανέμορφο πλάτανο του χωριού μας. Έτσι πρέπει όλοι μας να προσφέρουμε χρηματική βοήθεια για να συνεχιστούν οι εργασίες μέχρι τέλους στο κοινοτικό μας κτίριο. Νομίζω όλοι μπορούμε να δώσουμε ένα χέρι βοήθειας, συντελώντας αποφασιστικά στην πελοποίηση του κτιρίου.

Κάνοντας την αρχή προσφέρω 2.000 δρχ. για τον σκοπό αυτό.

Ένας Βιτσανός

ΕΝΑ ΧΩΡΙΟ ΖΗΤΑΕΙ ΛΙΓΑ ΓΙΑ ΝΑ ΔΩΣΕΙ ΠΟΛΛΑ

Εκεί στη χαράδρα του Βίκου υπάρχει το χωριό Βίκος, στο χείλος του γκρεμού, ανάμεσα στη ζωή και στο θάνατο. Παλιό Ζαγορίσιο κεφαλοχώρι ο Βίκος, τώρα στέκει κι αυτό μάρτυρας του Ζαγορίσιου μεγαλείου, με την ιστορική μνημειώδη εκκλησία του, με τα αινιγμάτα και θεόρατα πλατάνια στην κεντρική πλακόστρωτη πλατεία, με το Σχολείο κλειστό από έλλειψη μαθητών, με τα αρχοντόσπιτα ερειπωμένα τα πιο πολλά. Αλλά και με 35 νέους ανάμεσα στους -5 κατοίκους του, οι οποίοι κρατούν πάνω από 2000 ζώα στη χαράδρα (δηλωμένα 1902). Γη θέση του χωριού στη βόρεια έξοδο της ομώνυμης χαράδρας, με τις πηγές του Βούδοματη κοντά, θα τη ζήλευε ακόμα και το Μονοδένδρι. Αλλά, ενώ στο Μονοδένδρι και στο Πάπιγκο αξιωνθήκαμε να δούμε ασφαλτο, στο Βίκο ο δρόμος έφθασε, όχι όμως και η ασφαλτος. Έτσι ο δρόμος, όπως είναι μένει: δώρο άδωρο για την περιοχή και για τον Τουρισμό, αφού δεν μπορούν να φθάσουν ως εκεί τα τουριστικά πούλμαν. Το θέμα δεν είναι τοπικό, αλλά γενικότερα Ηπειρωτικό και ακόμα γενικότερα Πανελλήνιο. Αποτελεί αίτημα των περιηγητικών Σωματείων μας, όπως η Ελληνική Περιηγητική Λέσχη π.χ. και πρέπει να ενδιαφέρει τις αρμόδιες κρατικές αρχές μας από πανεθνική άποψη.

Φ.Π.

ΖΑΓΟΡΙΣΙΟΙ ΣΧΟΛΙΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ

Τέσσερις από τους Σχολικούς Συμβούλους που διάλεξε η Πολιτεία να υπηρετήσουν την Πατρίδα —κατά το δύσκολο ξεκίνημα του νέου Θεσμού— είναι τέκνα του καλλιβλαστού Ζαγοριού πρόκειται για τους κυρίους Φάνη Τουλούπη, Σωτήρη Σωτηρίου, Τάκη Τουλούπη και Χάρη Παπαμαχαίρη. Όλοι τους έκαμαν συστηματικές παιδαγωγικές σπουδές, διαθέτουν πολύχρονη διδακτική πείρα και αξιόλογη γενική μόρφωση. Στο δύσκολο δρόμο που τους περιμένει, τους συνοδεύουν και οι θερμές ευχές της Συντακτικής Επιτροπής της εφημερίδας μας.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

• κ. Βασ. Αρχιμανδρίτη, Φρόσω Ιωαννίδου, Στάθη Λαμπρίδη, Αντ. Μουδοπούλου, Γεώργ. Νώλη, Χαρ. Στάραν, Στέφ. Στεργιάδη, Σύλλογο Βίτσας. Πήραμε τις συνεργασίες σας και θα δημοσιευθούν στο φύλλο του Μαρτίου γιατί της πήραμε καθυστέρηση.

Με την ευκαιρία επαναλαμβάνουμε ότι η συνεργασία πρέπει να έχει ληφθεί μέχρι τις 15 τουλάχιστον του μήνα. Μόνη εξαίρεση τα κοινωνικά που δημοσιεύονται μέχρι την ώρα της εκδόσεως.

• κ. Εμμ. Παπαζογλου εφημερίδες στάλθηκαν.

3000 ΔΡΧ.

Μάνθου Κ. Αριάδνη

2000 ΔΡΧ.

Γκωλέτσας Απ. Κων/νος
Ζισάδης Λεωνίδας
Παπαχρήστου Χρ. Ιωάννης
1000 ΔΡΧ.

Αλεξίδης Δημήτριος
Ανθόπουλος Γεώργιος
Αρχιμανδρίτης Χρ. Βασ.
Βάη - Καραδήμα Πανωραία
Βελιόπουλος Κ. Αλέκος
Βέλλος Π. Απόστολος
Βλαστός Ν. Κων/νος
Βλάχου Θ. Έφη
Γένης Ν. Θεόφιλος
Γένης Ι. Νίκος
Γκονιδάρης Απόστολος
Δελιγιάννης Φ. Δημοσθένης
Ευαγγελίδης Ι. Ερμής
Θεοδώρου Μ. Ιωάννης
Θεοδοσίου Γεώργιος
Θεοδοσίου Κ. Ευγενούλα
Καρπούζη Χαρά
Κοντοδήμος Κ. Δημήτριος
Λένης Σ. Κων/νος
Μακρής Π. Ευριπίδης
Μυλωνάς Γεώργιος
Οικονομοπούλου Αγγελική
Παπανίκας Παύλος
Πριμικήρη - Βενιεράκη Ασπ.
Ράδη - Φερεινίκη
Σιούτης Αρσινόη
Σκλάβη Ευνομία
Σκούρτη - Παπαδάκη Ελένη
Στεφοπούλου Καλλιόπη
Συκιώτης Αρ. Σταύρος
Χαραλαμπίκη Ι. Νικολέττα

ΕΓΚΑΙΝΙΑ ΤΟΥ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΟΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Έγιναν τα επίσημα εγκαίνια υποκαταστήματος Ιωαννίνων Κεντρικής Τράπεζας Ελλάδος Ζέρβα 28-34) που διευθυντής είναι ο Φραγκαδιώτης Ιωάννης Κούρας.

Η πείρα και η ικανότητα του διευθυντού του πολλαπλασιάζει τις εργασίες του Υποκαταστήματος, πως τόνισε και ο Πρόεδρος της Τράπεζας κ. Δούκαρης. Συγκεκριμένα οι καταθέσεις στο ενεργητικό αυξήθηκαν κατά 50% οι δε καταθέσεις κατά 500%.

Τα εγκαίνια ακολούθησε δέηση στο Ξενοδοχείο ΞΕΝΙΑ όπου οι σκεκλημένοι βρήκαν την ευκαιρία να συγχαρούν τον Πρόεδρο του Σ. και τον Διευθυντή του Υποκαταστήματος για την ιδιαίτερη ισχύση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και τη δροσέωση του χώρου των αποταμιευτών εκεί που πρέπει.